

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО ЗА ЉУДСКА И МАЊИНСКА
ПРАВА И ДРУШТВЕНИ ДИЈАЛОГ

Број: 002036814 2026 13410 005 002 017 001

Дана: 8. јул 2026. године
Булевар Михајла Пупина 2
Београд

ИЗВЕШТАЈ

**о спроведеној Јавној расправи о Предлогу одлуке о изменама и допунама
Стратегије за родну равноправност за период од 2021. до 2030. године и Предлога
акционог плана за 2026. и 2027. годину за спровођење Стратегије за родну
равноправност за период од 2021. до 2030. године, у периоду од 29. маја до 17. јуна
2026. године.**

У складу са методологијом прописаном Законом о планском систему Републике Србије („Службени гласник РС”, број 30/18) и Уредбом о методологији израде докумената јавних политика („Службени гласник РС”, број 20/25), као и Правилником о смерницама добре праксе за остваривање учешћа јавности у припреми нацрта закона и других прописа и аката („Службени гласник РС”, број 51/19), ресорно министарство је сачинило Трогодишњи (средњорочни) извештај о спровођењу предметне Стратегије, кроз реализацију активности из поменутих акционих планова и доставило га Републичком секретаријату за јавне политике.

Такође, ресорно министарство је уз подршку Мисије Организације за европску безбедност и сарадњу (у даљем тексту ОЕБС) у Србији, у новембру 2024. године спровело истраживање ради вредновања резултата за период спровођења Стратегије од 2021. до 2024. године (средњорочна евалуација), чији су резултати указали на потребу за изменом и допуном (ревизијом) овог документа јавних политика, а превасходно у сегменту измене и допуне носилаца мера у складу са Законом о министарствима („Службени гласник РС”, бр. 128/20, 116/22 и 92/23 - др. закон), као и измене и допуне показатеља (индикатора) извора провере, номиналних вредности показатеља и њихових усклађивања са индикаторима из Циљева одрживог развоја (Агенда 2030), усклађивања са садржајем међународних докумената који се односе на родну равноправност, а који су донети након 2021. године, као што су Глобални акциони план за примену Сендејског оквира, директиве ЕУ, Стратегија за родну равноправност ЕУ за период од 2026. до 2030. године, као и прецизнијег вредновања резултата Стратегије, те дефинисања неопходних финансијских средстава за реализацију мера и бољег сагледавања потреба осетљивих група жена у дефинисању мера и активности, па је ресорно министарство започело активности у вези са изменом и допуном (ревизијом) Стратегије, као и активности усмерене на израду новог пратећег Акционог плана за 2026. и 2027. годину за спровођење ревидиране Стратегије.

Након тога, ресорно министарство је спровело и процес Јавних консултација у периоду од 17. до 26. новембра 2025. године о Полазним основама за израду ових докумената јавних политика¹, чије је резултате унело у садржаје предлога стратегије и акционог плана. Важно је напоменути да су Полазне основе садржале резултате средњорочне евалуације Стратегије за период од новембра 2021. до новембра 2024. године, што је додатно допринело транспарентности целог процеса и дало могућност јавности да коментарише те налазе и сугерише промене у документима јавних политика у наредном периоду. Међутим, током јавних консултација, достављен је само један попуњен образац са коментарима Небојше Јеремића, који су садржали сублимацију резултата поменуте евалуације и који су уважени и унети у садржај оба документа јавних политика.

Решењем од 26. новембра 2025. године,² ресорно министарство је образовало Радну групу за израду текста Предлога акционог плана за 2026. и 2027. годину за спровођење Стратегије. Важно је напоменути да Радну групу чини укупно 44 лица, чланова и заменика чланова Радне групе, и то представника надлежних државних органа као носилаца мера из поменуте Стратегије, али и 18 лица из 9 организација цивилног друштва (у даљем тексту: ОЦД) изабраних на основу Јавног позива ресорног министарства упућеног ОЦД, 4. новембра 2025. године.³ Експертску подршку у изради Нацрта измена и допуна Стратегије за родну равноправност за период од 2021. до 2030. године пружила је ресорном министарству Мисија ОЕБС-а у Србији, а експертку подршку у изради Нацрта акционог плана за 2026. и 2027. годину за спровођење поменуте Стратегије пружила је Агенција Уједињених нација за родну равноправност и оснаживање жена (у даљем тексту: UN Women) и у делу који се тиче финансијских показатеља у Акционом плану експертску подршку пружила је Немачка организација за међународну сарадњу (у даљем тексту: ГИЗ Србија). Радна група одржала је два састанка и то: 17. децембра 2025. године, када је утврђена динамика израде ова два документа и 7. априла 2026. године, када је од стране радне групе разматрен и утврђен текст Предлога измене и допуне Стратегије и текст Предлога акционог плана за 2026. и 2027. годину са којим ће се ићи на јавну расправу.

Посебна пажња у Радној групи посвећена је бољем препознавању потреба жена и девојчица из осетљивих друштвених група, како би мере јавних политика у већој мери одговорице на различите облике неједнакости и дискриминације са којима се суочавају. Стога је ресорно министарство, уз подршку UN Women, 8. и 9. децембра 2025. године у Врднику организовало консултативну радионицу са ОЦД и фокус групама из осетљивих категорија жена, ради сагледавања њихових потреба, предлога и сугестија приликом ревизије Стратегије и израде пратећег Акционог плана за 2026. и 2027. годину.⁴ На овој радионици су учествовале представнице ОЦД које се баве правима осетљивих група жена, као и жене из девет осетљивих група жена, и то (1) младе жене; (2) Ромкиње; (3) жене са инвалидитетом; (4) жене оболеле од тешких болести; (5) жене са села; (6) жене старије од 65 година; (7) незапослене жене, у

¹Доступно на: <https://minlmpdd.gov.rs/pocetak-javnih-konsultacija-o-polaznim-osnovama-za-reviziju-strategije-za-rodnu-ravnopravnost-2021-2030-i-izradi-prateceg-akcionog-plana-2026-2027/>
<https://minlmpdd.gov.rs/wp-content/uploads/2025/11/Polazne-osnove-za-izmenu-i-dopunu-Strategije-za-RR-i-izradu-Akcionog-plana-za-2026.-i-2027.-godinu-17.11.2025.pdf>

² Решење број: 004740425 2025 13410 005 000 012 002 од 26. новембра 2025. године.

³Доступно на: <https://minlmpdd.gov.rs/javni-poziv-za-ocd-za-ucisce-u-radu-radne-grupe-za-izradu-izmene-i-dopune-strategije-za-rodnu-ravnopravnost-i-akcionog-plana/>

⁴

старосној доби 45+; (8) жене жртве насиља; и (9) самохране мајке. Кључна порука процеса је да Стратегија мора бити прецизнија, оперативнија и више усмерена на потребе осетљивих група жена које су изложене вишеструкој дискриминацији. Посебно су истакнуте потребе за циљаним мерама запошљавања и економског оснаживања, јачањем система заштите од насиља, укључујући и дигитално насиље, унапређењем доступности здравствених и социјалних услуга, ако и обезбеђивањем доступнијих механизма политичког учешћа на локалном и националном нивоу. Учеснице радионице су указале на неопходност јаснијих носилаца одговорности, стабилног финансирања и разрађених индикатора, како би се обезбедило праћење резултата и стварни ефекат мера на унапређење положаја жена. Наглашена је и кључна улога ОЦД које директно раде са корисницама и представљају мост између институција и заједница.

Ресорно министарство је у консултативном процесу, уз подршку UN Women реализовало још једну радионицу са надлежним органима и произвођачима административних и статистичких података, 15. и 16. јануара 2026. године у Врднику, ради дефинисања показатеља на нивоу посебних циљева и мера из поменуте Стратегије, као и прецизнијих почетних и циљаних вредности показатеља и извора провере. Закључак са ове радионице је да се у потпуности морају иновирати индикатори, извори провере и почетне и циљане вредности који би омогућили „мерење“ у напретку на спровођењу политика родне равноправности у пракси и да се у индикаторе морају да уврсте и индикатори из Циљева одрживог развоја Уједињених нација (Агенда 2030), а посебно индикатори дефинисани у оквиру Циља 5 који се односи на родну равноправност.

Поред наведеног, ресорно министарство је спровело и Јавну расправу о предлозима измене и допуне Стратегије и Акционог плана у периоду од 29. маја до 17. јуна 2026. године, на начин утврђен Закључком Владе од 28. маја 2026. године и Програмом јавне расправе, укључујући и јавно слушање 11. јуна 2026. године у Палати „Србија“ у Београду. На јавном слушању је узело учешће укупно 70 лица, од којих је представљање предлога докумената јавних политика непосредно пратило 47 лица у Палати „Србија“, а 23 лица је узело учешћа онлајн, путем видео линка обезбеђеног од стране UN Women. Ово јавно слушање је обухватило представнике органа јавне власти и то са свих нивоа организације власти, републичког, покрајинског и са локалног нивоа, укључујући и министра ресорног министарства, те истакнуте представнике партнерских међународних организација из UN Women, Мисије ОЕБС-а у Србији и ГИЗ Србија, као и представнике ОЦД. Приликом представљања на јавном слушању Предлога акционог плана за 2026. и 2027. годину посебно је истакнуто да се овај документ морао да усклади са другим документима донетим у Уједињеним нацијама области заштите животне средине и климатских промена (Сендејски оквир), одрживог развоја (Агенда 2030) и сарадње земаља на Западном Балкану (тзв. Берлински процес), као и са садржајем Реформске агенде Србије, донете у 2024. години. Поред наведеног, указала се потреба да се оба документа јавних политика треба да ускладе и са новим документима ЕУ, која су донета након усвајања Стратегије у 2021. години, као што су: Обавезујуће мере за транспарентност плаћања, које је Европска комисија донела 4. марта 2021. године; затим Директива ЕУ о сузбијању насиља над женама и насиља у породици, који је Европска комисија донела 8. марта 2022 године; Директива о женама у управним одборима, која је донесена 22. новембра

2022. године, те Стратегије ЕУ за родну равноправност за период од 2026. до 2030. године, која је усвојена 5. марта 2026. године и сл. У дискусији у којој су учествовали представници Националне академије за јавну управу, Правосудне академије, организација цивилног друштва удружења „Жене колубоарског округа – ЖУКО”, удружења „Жене на прекретници” и удружења жртава насиља „ХАЈР” чула су се питања о степену усклађености Стратегије за родну равноправност за период од 2021. до 2030. године и Стратегије запошљавања у Републици Србији за период од 2021. до 2026. године („Службени гласник РС”, бр. 18/21 и 36/21 – исправка) и упутиле похвале на рачун Предлога измена и допуна Стратегије за родну равноправност и Предлога акционог плана за 2026. и 2027. годину. Није било критика нити предлога за измену и допуноу ова два документа јавних политика у области родне равноправности.

Поред наведеног, на адресу МЉМПДД достављени су и писани коментари, предлози и сугестије заинтересоване јавности на Предлог одлуке о изменама и допунама Стратегије за родну равноправност за период од 2021. до 2030. године и Предлог акционог плана за 2026. и 2027. годину за спровођење Стратегије за родну равноправност за период од 2021. до 2030. године, у периоду од 29. маја до 17. јуна 2026. године, на порталу еКонсултације и на електронску адресу: antidiskriminacija.rodna@minljmpdd.gov.rs, од стране следећих лица, организација цивилног друштва и институција (према редоследу достављања истих):

1. Миленко Радић, адвокат, 16. јун 2026. године (12:10 часова);
2. Аутономни женски центар, 16. јун 2026. године (13:25 часова);
3. Републички завод за статистику, 16. јун 2026. године (13:52 часова);
4. UNICEF, 17. јун 2026. године (15:37 часова) и
5. UNFPA, 17. јун 2026. године (17:33 часова).

Миленко Радић доставио је један коментар и то:

На страни 13, у оквиру тачке „1.3.2. Закони и подзаконски прописи“, у реченици „Закони и подзаконски прописи који регулишу области значајне за родну равноправност могу се груписати у две групе“, уместо речи „родну равноправност“ ставити речи „равноправност припадника мушког и женског рода“, тако да та реченица гласи: Закони и подзаконски прописи који регулишу области значајне за равноправност припадника мушког и женског рода могу се груписати у две групе.

Одговор МЉМПДД: Коментар се не прихвата. Наведени коментар се не прихвата имајући у виду да је Република Србија донела 2013. године Закон о потврђивању Конвенције Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици („Службени гласник РС – Међународни уговори“, број 012/13) којим је у члану 3, који се односи на „дефиниције” под ц) дошло до одређење појма „род” тако да „означава друштвено одређене улоге, понашања, активности и атрибуте, које дато друштво сматра прикладним за жене и мушкарце.” Осим тога, у Уставу Републике Србије („Службени гласник РС”, бр. 98/06, 115/21 - Амандмани I-XXIX, 16/22.) у члану 16. став 2. је регулисано да „Општеприхваћена правила

међународног права и потврђени међународни уговори саставни су део правног поретка Републике Србије и непосредно се примењују.” такође, и у члану 18. став 2. је прописано да „Уставом се јемче, и као таква, непосредно се примењују људска и мањинска права зајемчена општеприхваћеним правилима међународног права, потврђеним међународним уговорима и законима.” С тим у вези, предложена формулација „равноправност припадника мушког и женског рода” није усклађена са терминологијом важећих прописа и планских докумената у овој области, а поред тога има уже и мање прецизно значење од појма „родна равноправност” јер се наведени појам не односи се само на формалну равноправност мушкараца и жена, већ обухвата и мере, политике и механизме за отклањање неједнакости, унапређење положаја жена и мушкараца, спречавање дискриминације и родно заснованог насиља.

Коментари Аутономног женског центра –АЖЦ

Општи коментари АЖЦ-а

Први општи коментар АЖЦ-а на Предлог одлуке о изменама и допунама Стратегије за родну равноправност за период 2021. до 2030. године (даље Стратегија) односи се на апсолутно неоправдано снижавање показатеља ефеката, односно промену циљане вредности за Општи циљ Стратегије. Пораст индекса родне равноправности до 2030. године за само 2 поена у односу на полазну годину (2021. са базним подацима из 2018. године), дакле за девет (односно 12) година, је срамота, и може се постићи и без спровођења ове Стратегије.

Подсећамо да је величина промене индекса родне равноправности између 2014. и 2018. (за 4 године) била 5,6 поена . То је оцењено као спор пораст (по тој динамици Србији треба 59 година за постизање родне равноправности). Снижавање пројектованог напретка у Предлогу Одлуке о изменама и допунама (даље Предлог одлуке) Стратегије за више од два пута у дупло дужем периоду јасан је индикатор назадовања - родна равноправност је недостижна уз овај темпо промена.

Поређење индекса родне равноправности у Србије са индексом родне равноправности у Европској унији (ЕУ) који је 2021. године у просеку био 68 поена , јасно указује на озбиљан заостатак.

Стратегија се доноси да би се омогућио подстицај - политички, друштвени и економски - за убрзање напретка у областима у којима постоје велике разлике између друштвених група. У Србији је раст индекса родне равноправности већ успорен у односу на раст између првог и другог периода (2014. и 2016. године), указујући на тенденцију успоравања иначе спорог напретка. У 2018. већ је регистрован негативни тренд у домену знања (-0,9 поена), стагнација у домену здравља (0,7 поена) и домену времена (- поена, јер су једини подаци за овај показатељ били доступни само за 2015. годину, а оцењено је да је потребно бесконачно време до пуне равноправности уз овај темпо), колебљив тренд у домену новца (0,6 поена). Укупном порасту индекса допринео је постојан пораст равноправности у домену моћи (18,5 поена), који истовремено бележи најнижи индекс у поређењу са другим доменима (само 46,5

поена). Овај пораст десио се у домену политичке моћи и последица је законских промена (увођење квота), као и у домену друштвене моћи (укључивањем жена у одборе који доносе одлуке), иако је погоршано стање у домену економске моћи.

АЖЦ сматра да циљана вредност индекса родне равноправности, као показатеља ефекта општег циља Стратегије, не сме да буде нижа од 70 поена.

Одговор МЉМПДД: Коментар се не прихвата. Иако ресорно министарство има разумевања за аргументацију и коменатре АЖЦ-а у погледу спорног раста циљане вредности родне равноправности, имајући у виду да је Стратегија за родну равноправност за период од 2021. до 2030. године користила вредности из Индекса родне равноправности са базним подацима из 2018. године, треба имати у виду да је поменуто назадовање Републике Србије у овој области проузроковано пандемијом COVID-19, као и Решењем Уставног суда број 1У385/2021 од 27. јуна 2024. године којим је покренут поступак за утврђивање неуставности Закона о родној равноправности („Службени гласник РС“, број 52/21). Да подсетимо, наведеним Решењем Уставни суд је у тачки 4. обуставио извршење појединачног акта или појединачне радње преузете на основу одредаба наведеног закона, што се неминовно одразило и на спровођење мера предвиђених овом Стратегијом јер је Стратегија између осталог била донесена и на основу овог закона, као и Закона о планском систему Републике Србије („Службени гласник РС“, број 30/18).

Други општи коментар АЖЦ-а односи се на брисање позивања на одредбе Закона о родној равноправности у опису појединих мера у Стратегији. Чињеница да је примена Закона о родној равноправности суспендована Решењем Уставног суда од јуна 2024. године⁵ не оправдава такво брисање, јер се још увек не зна исход (можда Уставни суд утврди уставност Закона), осим ако Министарство за људска и мањинска права и друштвени дијалог има информацију да ће Закон бити суспендован до краја 2030. године, или да ће бити оцењен као неуставан (али то у образложењу није наведено).

С друге стране, ако се брише позивање на одредбе Закона о родној равноправности у појединим мерама Стратегије, онда би овај Закон требало искључити из пописа правног оквира релевантног за Стратегију, и то као Закона из прве групе, која се непосредно односи на родну равноправност (стр. 12). По тој логици, позивање на Закон о родној равноправности требало би брисати на свим местима у поглављу V Опис и анализа стања, јер се његов значај помиње у различитим областима.⁶ Република Србија се у свим документима, укључујући Реформску агенду (која је усвојена након Решења Уставног суда)⁷, позива на Закон о родној равноправности.

Такође, ако се Закон за родну равноправност третира као неважећи, онда нема законске основе за Стратегију, као ни за њену ревизију (јер се овај Закон непосредно

⁵ Саопштење Уставног суда доступно на: <https://ustavni.sud.rs/sednice-suda/saopstenja-sa-sednice-suda/saopstenje-sa-8-sednice-ustavnog-suda-odrzane>

⁶ Н а пример, у поглављима 5.1.1.5 (стр. 37), 5.1.2.1. (стр. 43), 5.2.1. (стр. 62), 5.2.3. (стр. 77), 5.3.1. (стр. 90), 5.3.2. (стр. 102), 5.4.1. (стр. 109), 5.4.2. (стр. 112), 5.4.3. (стр. 115).

⁷ Доступно на: <https://www.mci.gov.rs/srl/vesti/3115/detaljnije/w/0/usvojena-reformska-agenda-srbije/>

односи на родну равноправност, припада првој групи закона). Можда би требало предложити да се суспендује и Стратегија.

Стога, АЖЦ сматра да предлагач није понудио потпуно образложење за искључивање позивања на Закон о родној равноправности само у појединим мерама Стратегије, и предлаже да се ови предлози бришу (детаљније у предлозима за додавање или измене текста Предлога одлуке).

Одговор МЉМПДД: Ресорном министарству је познато да је АЖЦ био међу првим предлагачима Уставном суду за покретање поступка утврђивања неуставности Закона о родној равноправности („Службени гласник РС”, број 52/21), као што је и наведено на интернет страници поменутог удружења: <https://www.womenngo.org.rs/prakticne-politike/zagovaranje/1988-2023-azc-podneo-inicijativu-za-ocenu-ustavnosti-i-saglasnosti-sa-potvrdenim-medunarodnim-ugovorima-odredbi-zakona-o-rodnoj-ravnopravnosti>. Након што је Уставни суд донео Решење којим је покренут поступак за оцену неуставности Закона о родној равноправности, и у тачки 4. обуставио извршење појединачног акта или појединачне радње преузете на основу одредаба наведеног закона, ресорно Министарство је било принуђено да из преамбуле Стратегије обрише позивање на члан 14. став 4. и члана 60. став 1. тачка 4) Закона о родној равноправности и позива се само на члан 38. став 1. Закона о планском систему Републике Србије („Службени гласник РС”, број 30/18), будући да је у питању документ јавне политике.

Трећи општи коментар АЖЦ-а:

Предлагач није уважио оцену стања и препоруке ГРЕВИО из Првог тематског извештаја о примени Конвенције Савета Европе о спречавању родно заснованог насиља према женама и насиља у породици (2025)⁸, које се односе на стандарде за пружаоце услуга за жене са искуством родно заснованог насиља. У њима се наводи да постојећи стандарди за лиценцирање намећу несразмерна административна оптерећења пружаоцима услуга и предлаже ревизија стандарда (параграф 128, тачка ц).

Такође, предлагач није уважио ни препоруку из Првог тематског ГРЕВИО извештаја (параграф 175)⁹, која се односи на фактор који доприноси одустајању од случајева у свим облицима насиља над женама обухваћеним Истанбулском конвенцијом, да се ојача изградња истражних и тужилачких поступака у складу са ригорозним професионалним стандардима, што би омогућило благовремено прикупљање доказа изван сведочења жртве и омогућило да се кривично гоњење настави чак и када жртве повуку своје изјаве.

У ГРЕВИО извештају (параграф 182)¹⁰ наводи се и препорука да власт спроведе мере усмерене на повећање стопе осуђујућих пресуда за све облике насиља над женама

⁸ Доступно на: <https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/serbia>

⁹ Исто.

¹⁰ Исто.

обухваћене Истанбулском конвенцијом и осигура да су казне и мере изречене за таква кривична дела ефикасне, сразмерне и одвраћајуће (детаљно коментарисано у предлозима за додавање или измену текста Предлога одлуке).

Одговор МЉМПДД: Коментар се не прихвата. Ресорно Министарство уважава значај препорука ГРЕВИО Комитета из Првог тематског извештаја о примени Конвенције Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици, као и обавезу Републике Србије да континуирано унапређује систем превенције, заштите, подршке и кажњавања свих облика родно заснованог насиља према женама. Међутим, наведени коментар се не може прихватити из разлога што се ове препоруке односе на садржај Стратегије за спречавање и борбу против родно заснованог насиља према женама и насиља у породици, које се специјализовано бави питањима насиља над женама и насиља у породици, а по Закону о планском систему садржај два стратегијска документа се не могу преклапати. Препорука која се односи на ревизију стандарда за лиценцирање пружалаца услуга за жене са искуством родно заснованог насиља превасходно се тиче система социјалне заштите, односно прописа којима се уређују услови, стандарди и поступак лиценцирања пружалаца услуга. С тим у вези, предметна препорука може бити разматрана у оквиру измена и допуна секторских прописа и планских докумената из области социјалне заштите, као што је Стратегија деинституционализације и развоја услуга социјалне заштите у заједници, чија је израда у току, а која је из надлежности Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања.

Четврти општи коментар АЖЦ-а:

У Образложењу (III Објашњења појединачних решења), предлагач није образложио предлоге за брисање или измене делова текста Стратегије (дате су опште констатације да је реч о усклађивању са релевантним документима). Такође, објашњење за измене табела са показатељима исхода и резултата услед усклађивања са новим методолошким захтевима и расположивим изворима података не оправдава брисање/изостављање појединих релевантних показатеља (они су могли да се модификују у складу са новом методологијом), о чему је коментарисано у предлозима за додавање и измене текста Предлога одлуке.

Одговор МЉМПДД: Коментар се не прихвата. Имајући у виду да је реч о општем коментару АЖЦ-а у коме се наводи да су детаљнији и прецизнији ставови у вези са показатељима дати у наставку. Ресорно министарство истиче да је у образложењу у наставку текста дат став код сваког појединачног коментара АЖЦ-а.

Пети општи коментар АЖЦ-а:

Коначно, али не мање значајно, за спровођење ревизије Стратегије није вршена анализа која садржи мерење стварних резултата и исхода (утицаја) након примене

циљева, мера и активности Стратегије и Акционих планова у претходном периоду. Стога је ова ревизија базирана на подацима о оценама релевантности, ефикасности, ефективности, одрживости, међуинституционалне координације и укључености организација цивилног друштва, као и коментара, предлога и сугестија 26 органа и организација који су се одазвали позиву и попунили упитник (од 64 који су позвани) који је доставило Министарство за људска и мањинска права и друштвени дијалог, а не на стварним резултатима.

И поред тога, оцене актера указују на низак ниво постигнутих ефеката, недостатак информација о оствареним променама, незадовољене потребе корисника, недовољна финансијска средства и ресурсе, недовољну ефикасност механизма координације, праћења и извештавања.

АЖЦ није успео да нађе извештај о резултатима спроведене јавне консултације о Полазним основама за израду ових докумената јавних политика, за чије резултате се наводи да су унети у садржаје предлога Стратегије и Акционог плана.

Није могло да се уочи да је ревизија Стратегије у довољној мери уважила оцене из Полазних основа (у областима које прати АЖЦ), осим ако предлагач не сматра да ће редуковањем броја, врсте и садржаја показатеља и снижавањем циљаних вредности постићи то да оцена испуњености циљева, мера и активности у наредном периоду буде повољнија, иако то и даље неће одговорити на потребе корисника, утицати на промене у родним односима, унапредити родну равноправност и оснажити жене.

Одговор МЉМПДД: Коментар се не прихвата. Ревизија Стратегије није заснована на произвољним оценама, већ на доступним подацима, извештајима, консултацијама са надлежним органима и организацијама, као и на анализи примене претходног акционог плана. Наводи да ревизија није уважила стварне резултате представљају паушалну оцену, без прецизног указивања на конкретне податке, мере или показатеље који су неправилно тумачени. Смањење броја показатеља и корекција циљаних вредности извршени су ради унапређења мерљивости, реалистичности и праћења ефеката јавне политике, а не ради формалног приказивања повољнијих резултата.

Шести опити коментар АЖЦ-а:

Када је реч о предлогу Акционог плана, табеларни приказ има низ недостатака и празних колона, иако се разматра средином 2026. за 2026. и 2027. годину, због чега није могуће коментарисати у појединостима, а сви коментари дати за предлог Стратегије важе и за предлог Акционог плана.

Најпре, не постоји индекс родне равноправности у Србији за 2023. годину, тако да су све почетне вредности исхода и даље заснована на показатељима 2021. (на подацима из 2018.). Стога су циљане вредности потпуно произвољне, и на ниском нивоу (што је коментарисано у вези са Стратегијом). У табели нема колоне за почетне и циљане вредности резултата активности. Колоне за процењена финансијска средства су доминантно празне, чак и за средства опредељена са буџета за 2026. годину.

Реализација активности које нису у оквиру редовног рада државних службеника и намештеник ослоњена је на донаторска средства, а не зна се ни да ли су она обезбеђена за 2026. годину.

Реализацију оваквог Акционог плана немогуће је објективно пратити, а то ће имати последице на наредни циклус планирања. Могло би се закључити да је предложен документ ради формалног испуњавања обавеза, али не ради систематског и циљаног рада на остваривању напретка у области родне равноправност

Одговор МЉМПДД: Коментар се не прихвата. Предлог акционог плана за 2026. и 2027. годину израђен је као документ који је предмет јавне расправе, те се у овој фази поступка очекује достављање коментара, предлога и сугестија заинтересоване јавности, као и допуна података од стране надлежних органа и организација које су препознате као носиоци или партнери у реализацији активности. Управо је сврха јавне расправе да се предложени текст документа додатно размотри, унапреди и допуни пре његовог усвајања. С тим у вези, чињеница да поједине колоне у табеларном приказу Предлога акционог плана, у овој фази, нису у потпуности попуњене не може бити основ за закључак да је документ израђен ради формалног испуњавања обавеза, нити да га није могуће пратити након усвајања. Напротив, поступак јавне расправе и поступак прибављања мишљења надлежних органа представљају саставни део процеса финализације документа јавне политике, током којег ће се, у складу са достављеним подацима, извршити додатно прецизирање активности, носилаца, рокова, извора финансирања и других елемената неопходних за спровођење и праћење Акционог плана.

Коментар АЖЦ-а на тачку 2 Предлога одлуке

Тачка 2 - предлагач **није образложио зашто се брише фуснота бр. 614.** Фуснота наводи извор (Извештај Помирење из женске перспективе: ка нормализацији односа Србије и Косова)¹¹ за констатацију кој је остала непромењена у тексту Стратегије и гласи “...примену НАП за Резолуцију СБ УН 1325 немогуће проценити на нивоу спровођења свих активности, услед недовољне транспарентности локалних самоуправа и неажурних јавних података”. Не може се избрисати извор за ту констатацију јер то поништава ауторство, што није дозвољено.

АЖЦ предлаже да се **брише тачка 2** Предлога одлуке о изменама и допунама Стратегије

Одговор МЉМПДД: Коментар се не прихвата. Брисање фусноте не представља оспоравање извора, ауторства нити значаја наведеног извештаја чија терминологија није у складу са Резолуцијом 1244 Савета безбедности Уједињених нација. Констатација која је остала у тексту заснива се на ширем сагледавању доступних

¹¹ Извештај су припремили Удружење жена Пешчаник, из Крушевца и Асоцијација жена Митровице за људска права, из Косовске Митровице, а који представља део пројекта Жене за мир и безбедност: ка добросуседским односима Србије и Косова, подржан од стране ЕУ и шведске фондације Квинна тилл Квинна, доступно на : https://udruzenjepescanik.org/izvestaji/pomirenje-iz-zenske-perspektive-ka-normalizaciji-odnosa-srbije-i-kosova/#_Toc61949668, приступ 5. 6. 2021.

података и извештаја о примени НАП за Резолуцију СБ УН 1325, те није условљена искључиво једним извором.

Коментар АЖЦ-а на тачку 4 Предлога одлуке

Тачка 4 - показатељ ефекта - промена циљане вредности на нивоу општег циља - АЖЦ **предлаже да циљана вредност буде 70** (образлагано у Општим коментарима и сугестијама).

Одговор МЉМПДД: Коментар се не прихвата, а образложење је дато у оквиру првог општег коментара који је имао АЖЦ.

Коментар АЖЦ-а на тачку 22 Предлога одлуке

Тачка 22 - предлагач није образложио зашто се брише део текста из Мере 1.6. који гласи: „и законодавства”. Уродњавање у области предшколског и основношколског васпитања и образовања има за циљ убрзавање постизања родне равноправности. Величина промене индекс родне равноправности у домену знање између 2014. и 2018. године оцењена је као негативна, односно да је равноправност недостижна уз овај темпо промене. Законске измене могу да убрзају промену, због обавезности примене (што јавне политике не могу да обезбеде), што јасно показују подаци у домену моћ за политичку моћ (повећање индекса родне равноправности у истом периоду за 18,5 поена).

АЖЦ предлаже брисање тачке 22 Предлога одлуке о изменама и допунама Стратегије.

Одговор МЉМПДД: Коментар се не прихвата. Измена у Мери 1.6, која се односи на брисање речи „и законодавства”, извршена је на предлог Министарства просвете, као носиоца мере, на другом састанку Радне групе одржаном 7. априла. Предлог је прихваћен имајући у виду надлежности носиоца мере и потребу да садржај мере буде усклађен са реалним оквиром њеног спровођења.

Коментар АЖЦ-а на тачку 22 Предлога одлуке

Тачка 23 - предлагач није образложио зашто је из новог текста за Мера 1.6. „Опис и ефекти мере” изостало помињање предшколског васпитања и зашто се уместо формулације „обавезних родно осетљивих и антидискриминационих...” уводи “мека” (необавезујућа) формулација “унапређење (ревизију) програма...”.

АЖЦ предлаже да се у за Мера 1.6. „Опис и ефекти мере” укључе речи “предшколско васпитање” и реч “обавезних”.

Одговор МЉМПДД: Коментар се не прихвата. Измена у оквиру Мере 1.6, у делу „Опис и ефекти мере”, извршена је на предлог Министарства просвете, као носиоца мере, и као таква је прихваћена у поступку усаглашавања текста. Имајући у виду

надлежност носиоца мере за област образовања и процену реалног оквира за спровођење мере, предложена формулација сматра се одговарајућом

Коментар АЖЦ-а на тачку 27 Предлога одлуке

Тачка 27 - нова табела са индикаторима: након показатеља 1.6.2. (број програма стручног усавршавања на тему сексуалног и репродуктивног здравља и права у основношколском образовању) додати показатељ о броју запослених који су похађали ове обуке, исто као што се у табели налази индикатор за број акредитованих обука о родној равноправности и индикатор за број запослених који су завршили ове обуке.

Одговор МЉМПДД: Прихвата се коментар АЖЦ-а.

Коментар АЖЦ-а на тачку 28 Предлога одлуке

Тачка 28 - у делу текста Мере 1.7. предлагач није образложио зашто се брише реч: „и законодавства”, те се предлаже брисање тачке 28 Предлога одлуке о изменама и допунама Стратегије. Образложење као за тачку 22.

Одговор МЉМПДД: Коментар се не прихвата, образложење исто као и за коментар на АЖЦ-а, на тачку 22. Предлога одлуке.

Коментар АЖЦ-а на тачку 28 Предлога одлуке

Тачка 33 - за Меру 1.8. - Министарство просвете није образложило предлог за брисање речи: „и законодавства”. **Предлаже се брисање тачке 33** Предлога одлуке о изменама и допунама Стратегије. Образложење као за тачку 22.

Одговор МЉМПДД: Коментар се не прихвата, образложење исто као претходно.

Коментар АЖЦ-а на тачку 33. Предлога одлуке

Тачка 33 - за Меру 1.8. - Министарство просвете није образложило предлог за брисање речи: „и законодавства”. Предлаже се брисање тачке 33 Предлога одлуке о изменама и допунама Стратегије. Образложење као за тачку 22.

Одговор МЉМПДД: Коментар се не прихвата, образложење исто као претходно.

Коментар АЖЦ-а на тачку 37. Предлога одлуке

Тачка 37 - табела у вези са Мером 1.8. у оквиру Посебног циља 2, показатељи у табели, показатељ исхода 2.1. за индекс родне равноправности у домену моћи - друштвена моћ **циљана вредност у 2030. години постављена је недопустиво ниско.**

Србија је између 2016. и 2018. године направила прогрес од 17,7 поена у поддомену друштвена моћ, што јасно потврђује да је прогрес од 1,5 поена пројектован до 2030. године неамбициозан и да задржава непромењено стање. Истовремено, док је индекс у овом домену у Србији био 38,5 пена у ЕУ (просек) био је 57,4 поена, што говори о озбиљном заостајању¹².

АЖЦ предлаже пројекцију амбициознијег индекса у овом домену за 2030. годину, **на минималну вредност од 50 поена.**

Одговор МЉМПДД: Коментар се не прихвата. Образложење исто као и за први општи коментар АЖЦ-а

Коментар АЖЦ-а на тачку 37. Предлога одлуке

Тачка 37 - иста табела, **непотребан је показатељ исхода 2.3.** Постојање правног оквира који промовише, спроводи и прати равноправност и забрану дискриминације по основу пола (једница мере ДА/НЕ), јер је већ оставрен. Изабрана јединица мере **не одговара** на део показатеља који се односи на спровођење и праћење равноправности и забране дискриминације. Истовремено, **избрисан је (уместо да буде модификован у складу са измењеном методологијом) показатељ: % грађана и грађанки који су били дискриминисани због неког личног својства и % грађана и грађанки који нема поверења у рад независних институција, иако је то прави индикатор исхода** постојања правног оквира који промовише, спроводи и прати равноправност и забрану дискриминације по основу пола.

АЖЦ предлаже **промену показатеља 2.3. тако да укључи стварне исходе примене антидискриминаторног законодавства**, као што је наведено.

Одговор МЉМПДД: Коментар се не прихвата. Показатељ исхода 2.3. „Постојање правног оквира који промовише, спроводи и прати равноправност и забрану дискриминације по основу пола” задржава се имајући у виду да се њиме прати континуитет, одрживост и даље унапређење правног и институционалног оквира у области равноправности и забране дискриминације, а не искључиво чињеница да је одређени законски оквир формално успостављен.

Коментар АЖЦ-а на тачку 37. Предлога одлуке

Тачка 37 - иста табела - предлагач **није образложио зашто је из табеле са показатељима изостављен индекс родне равноправности за сателитски домен насиља**

Одговор МЉМПДД: Коментар се не прихвата. Показатељ који се односи на Индекс родне равноправности за сателитски домен насиља није задржан у табели као

¹² Доступно на (стр. 43): https://www.stat.gov.rs/media/343261/indeks_rodne_ravnopravnosti_u_rs_2021.pdf

показатељ, имајући у виду специфичности овог домена, као и ограничења у погледу редовности, упоредивости и доступности података неопходних за његово израчунавање, а често зависи и од спровођења посебних истраживања.

Коментар АЖЦ-а на тачку 44. Предлога одлуке

Тачка 44 за Меру 2.3. - **предлагач није образложио** зашто се у делу текста који се односи на „Опис мере” **брише у трећем пасусу реченица**, која гласи: „Овом мером доприноси се спровођењу Закона о родној равноправности, у делу 6. Спречавање и сузбијање родно заснованог насиља: забрана насиља на основу пола, полних карактеристика, односно рода и насиља према женама (члан 51), посебне мере и програми (члан 52), обавеза пријављивања насиља (члан 53), Опште и Специјализоване услуге подршке (чл. 54. и 55), реализација програма за лица која су извршила насиље (члан 56), спречавање насиља као и финансијска средства за организовање и спровођење специјализованих услуга (чл. 57. и 58).”.

Ово је коментарисано у Општим предлозима и сугестијама. Дакле, Министарство за људска и мањинска права **не зна исход поступка** пред уставним судом, нити да ли ће Закон о родној равноправности бити суспендован до 2030. године, те нема основе да се брише назначени део. Истовремено, **није избрисано позивање на овај Закон у целом тексту Стратегије**, па нема основа ни да се бришу делови у појединим мерама.

Одговор МЉМПДД: Коментар се не прихвата. Предложена измена у опису мере извршена је ради усклађивања текста са тренутним правним околностима насталим након покретања поступка за утврђивање неуставности Закона о родној равноправности пред Уставним судом, у предмету IУз-85/2021. Уставни суд је, на седници одржаној 27. јуна 2024. године, покренуо поступак за утврђивање неуставности Закона о родној равноправности („Службени гласник РС”, број 52/21) и обуставио извршење појединачног акта или радње предузете на основу одредаба наведеног закона, о чему је већ било реч код општег коментара АЖЦ-а. Имајући у виду да поступак пред Уставним судом није окончан, као и да није познат исход поступка, предлагач је приступио опрезном нормативном формулисању текста, како би се избегло непосредно везивање мере за конкретне одредбе закона чија је уставност предмет оцене и на основу којих је обустављено извршење појединачних аката или радњи.

Коментар АЖЦ-а на тачку 46. Предлога одлуке

Тачка 46 - АЖЦ похваљује додавање новог пасуса, који гласи: „Ово се посебно односи на различите облике дигиталног насиља који представљају изазове савременог доба којима се друштво у целини мора организовано супротставити, а посебно МУП и Одељење врховног јавног тужилаштва за високотехнолошки криминал.” Указујемо

само да се Посебно тужилаштво за високотехнолошки криминал налази у оквиру Вишег јавног тужилаштва у Београду, а не при Врховном јавном тужилаштву.

Одговор МЉМПДД: Коментар се прихвата.

Коментар АЖЦ-а на тачку 46. Предлога одлуке

Тачка 48 - табела, показатељи исхода за Меру 2.3., показатељ 2.3.1. Број лиценцираних пружалаца услуга за жене жртве насиља, почетна вредност (2021) је 6, а **постављена циљана вредност је недопустиво ниска - само 8**. Најпре, тренутно има најмање 8 лиценцираних пружалаца услуга за жене жртве насиља (6 прихватилишта и 2 СОС телефона), што је лако могло да се утврди¹³. Постављање показатеља исхода са циљном вредношћу од само 8 лиценцираних пружалаца услуга за жене жртве свих облика родно заснованог насиља показује да Република Србија **нема никакву намеру да побољша стање у овој области**.

Истовремено, Први тематски ГРЕВИО извештај о примени Конвенције Савета Европе о спречавању родно заснованог насиља према женама и насиља у породици (2025)¹⁴ јасно истиче (параграф 120) да **постојећи стандарди за лиценцирање намећу несразмерна административна оптерећења**, што утиче на способност пружалаца услуга да обезбеде финансирање од локалних власти. У истом се параграфу наводи и то да приоритет треба дати квалитету и обиму подршке која се пружа жртвама. Из овога следи и **ГРЕВИО препорука, параграф 128, тачка ц):** ревизија стандарда лиценцирања склоништа како би се фокусирали на обезбеђивање родно осетљиве, на жртве усмерене и оснажујуће подршке, уместо стварања административних препрека за постојећа склоништа. Очигледно је да се **предлагач није реферирао на наведену препоруку**.

Иста ситуација је и у односу на услугу СОС телефона за жене са искуством насиља. Чињеницу да су административни захтеви постављени нереално високо потврђује то да **само два** телефона имају (обновљену) лиценцу (телефон Аутономног женског центра и Женског центра Ужице), а **чак седам** телефона који су имали ограничену лиценцу (на 5 године) **није успело да је продужи**¹⁵.

Напомињемо да **две специјализоване услуге** за чије формирање је Република Србија преузела обавезу ратификовањем Конвенцијом Савета Европе о спречавању родно заснованог насиља према женама и насиља у породици - специјализована услуга за жене жртве сексуалног насиља, укључујући силовање¹⁶ и специјализована подршка за децу сведоке насиља према женама, нису успостављене (ГРЕВИО извештај 2020. и 2025. године).

¹³ Спискови издатих лиценци доступни на: <https://www.minrzs.gov.rs/sr/registri/sektor-za-brigu-o-porodici-i-socialnu-zastitu>

¹⁴ Доступно на: <https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/serbia>

¹⁵ Међу њима су телефони из Врања, Краљева, Ниша и Кикинда, као и три телефона из Београда, од којих је један специјализован за Ромкиње, а један за жртве трговине људима, што је ослабило регионалну доступност услуге и доступност посебним групама жена. Продужење лиценце није остварио ни Национални СОС телефон за жене са искуством насиља Центра за заштиту одојчади, деце и омладине, чије оснивање и рад је подржало министарство задужено за социјалну заштиту, којем је Град Београд уступио простор за рад, Телеком бесплатну линију, а примања запослених су финансирана из буџета (бар у време када је основан).

¹⁶ Ова услуга постоји у три града у Општим болницама, али је непознат садржај услуге.

АЖЦ предлага да се као показатељ исхода за Меру 2.3. дода и показатељ: **Ревидирани стандарди лиценцирања услуга за жене са искуством насиља фокусирају на обезбеђивање родно осетљиве, на жртве усмерене и оснажујуће подршке, уместо високих административних захтева (почетна вредност НЕ, циљана вредност ДА, извор података МРРБСП)**

АЖЦ предлага **измену циљане вредности у показатељу исхода 2.3.1. на најмање 25**, јер постоји реална могућност да постојећи пружаоци уз ревидиране стандарде обнове лиценцу

Одговор МЉМППД: Коментар се делимично прихвата, тако да се циљана вредност уместо 8 повећава на 15, уместо предложених 25.

Коментар АЖЦ-а на тачку 48. Предлога одлуке

Тачка 48 - табела, показатељ исхода 2.3.2. Број жена корисница услуга прихватилишта за жртве насиља: **показатељ је редукован искључиво на једну специјализовану услугу, што је неоправдано.** Поред тога, **циљана вредност је ниско постављена**, јер приступ жена прихватилиштима зависи највише од могућности да се финансијски обезбеди њихов и боравак њихове деце, односно од упућивања центара за социјални рада. Нема података о стварним потребама жена са искуством насиља за овом услугом.

Тим поводом ГРЕВИО је у Основном извештају (2020.), у препоруци навео да: снажно подстиче органе власти у Србији да мапирају постојеће и прошире, према потреби, капацитете домаћих прихватилишта и обезбеде једноставан приступ свим женама, нарочито женама са инвалидитетом, Ромкињама и мигранткињама/азиланткињама (параграф 132)¹⁷.

Конвенција Савета Европе о спречавању родно заснованог насиља према женама и насиља у породици јасна је у односу на **обавезе државе у пружању доступних општих и специјализованих услуга подршке свим женама** на територији целе државе и добро географски распоређених специјализованих услуга. Показатељ 2.3.7. из старе табела одговарао је на ту обавезу, док нови показатељ 2.3.2. не одговара обавези (редукован је на једну специјализовану услугу), као што је наведено.

АЖЦ предлага да се **врати садржај показатеља 2.3.7. из старе табеле и да се на њега примени нова методологија приказивања показатеља.** То значи да показатељ треба да **обухвати све опште и специјализоване услуге** за жене жртве насиља, и да оне треба да су **разврстане** по врсти услуге, старосној доби корисница и припадности некој од рањивих група.

Одговор МЉМППД: Коментар се не прихвата. Показатељ исхода 2.3.2. „Број жена корисница услуга прихватилишта за жртве насиља” задржава се јер представља мерљив, доступан и проверљив показатељ за који постоје подаци у систему социјалне

¹⁷ Доступно на: https://www.rodnaravnopravnost.gov.rs/sites/default/files/2021-01/GREVIEW_Izvestaj%20o%20bazicnom%20postupku%20procene%20stanja_Srbija.pdf

заштите. Предлог да показатељ обухвати све опште и специјализоване услуге за жене жртве насиља, разврстане по врсти услуге, старосној доби корисница и припадности рањивим групама, садржински је значајан, али превазилази обухват овог показатеља и захтева успостављање ширег, методолошки уједначеног система прикупљања и извештавања. Имајући у виду да се област спречавања и заштите од родно заснованог насиља и насиља у породици прати и кроз посебан стратешки и плански оквир у области насиља, питање мапирања, доступности, географске распоређености и разврставања свих општих и специјализованих услуга подршке треба да буде предмет другог стратешког документа.

Коментар АЖЦ-а на тачку 48. Предлога одлуке

Иста табела - показатељ 2.3.3. и показатељ 2.3.4. - **зашто су изабране вредности** о искуству насиља девојчица и жена старости од 18 до 74 године (иако у овом узрасту нема девојчица) **током протеклих 12 месеци**, уместо током целог живота или протеклих 5 година.

АЖЦ **предлаже да се у оба показатеља уведу вредности за цео живот, јер овај кумулативни податак више одговара документу чије је трајање десет година.**

Одговор МЉМПДД: Коментар се не прихвата. Вредности за показатеље 2.3.3. и 2.3.4. преузете су из доступних података Републичког завода за статистику, објављених на сајту РЗС-а, због чега је задржана методологија и временски обухват података како су приказани у званичном статистичком извору.

Коментар АЖЦ-а на тачку 48. Предлога одлуке

Иста табела - показатељ 2.3.6. Број пријављених случајева дигиталног насиља према женама, мушкарцима, надлежним органима и институцијама - **није свако дигитално насиље родно засновано дигитално насиље** (родно засновано насиље посредовано технологијом). Поред тога, **почетна и циљана вредност нису полно/родно разврстане.**

АЖЦ **предлаже да се у показатељу прецизира да је реч о родно заснованом дигиталном насиљу и да, уколико у показатељу фигурирају мушкарци и жене, почетна и циљана вредност буде полно сегрегирана.**

Одговор МЉМПДД: Коментар се прихвата.

Коментар АЖЦ-а на тачку 48. Предлога одлуке

Иста табела - показатељ 2.3.9. Број изречених хитних мера министарства унутрашњих послова - коментар АЖЦ као за претходни показатељ - МУП је у 2020. години издао 19.721 наредбу, у којима је било 19.676 хитних мера привремене забране контакта и приближавања жртви и 9.080 хитних мера привременог удаљења (у збиру,

ове две хитне мере чине 28.756 мера). И овде се подаци које је МУП месечно достављао АЖЦ разликују у односу на податке који се наводе у табели, што **треба изменити**.

Одговор МЉМПДЦ: Коментар се делимично прихвата. Наведени подаци биће измењени у складу са доступним подацима Министарства унутрашњих послова и Министарства правде.

Коментар АЖЦ-а на тачку 48. Предлога одлуке

Иста табела - показатељ 2.3.10. Број процесуираних случајева насиља у породици у којима је жртва била жена - **показатељ треба да садржи однос између броја кривичних пријава, броја оптужења и број правоснажних пресуда** за насиље у породици у којима је жртва била жена, јер статистички подаци указују на **високе стопе одустајања** од кривичних поступака (до 60%) што указује, између осталог, и на статус жртве у кривичном поступку.

Ово је посебно важно имајући у виду препоруку из Првог тематског ГРЕВИО извештаја (2025, параграф 175)¹⁸, која гласи: Подсећајући на налазе објављене у извештају о основној евалуацији GREVIO-а, GREVIO позива српске власти да: а. идентификују и реше факторе који доприносе одустајању од случајева у свим облицима насиља над женама обухваћеним Истанбулском конвенцијом; б. ојачају изградњу истражних и тужилачких поступака у складу са ригорозним професионалним стандардима за све облике насиља обухваћене Истанбулском конвенцијом, укључујући и њихову дигиталну димензију, а посебно у вези са сексуалним насиљем и силовањем. Ово може укључивати обезбеђивање благовременог прикупљања доказа изван сведочења жртве и омогућавање да се кривично гоњење настави чак и када жртве повуку своје изјаве, у складу са чланом 55, став 1, Истанбулске конвенције; ц. спроводе мере како би се обезбедио приступ усмерен на жртве, родно осетљив и траума-информисан у решавању случајева насиља над женама, дајући тим случајевима одговарајући приоритет и спречавајући секундарну виктимизацију.

Такође, у истом извештају (параграф 182)¹⁹ наводи се и препорука: GREVIO снажно подстиче српске власти да: а. спроведу мере усмерене на повећање стопе осуђујућих пресуда за све облике насиља над женама обухваћене Истанбулском конвенцијом и осигурају да су казне и мере изречене за таква кривична дела ефикасне, сразмерне и одвраћајуће; б. идентификују и реше основне узроке одлива запослених у сектору кривичног правосуђа успостављањем свеобухватних механизма за прикупљање података и праћење случајева у целом сектору.

Дакле, потребно је да постоји **показатељ о броју кривичних пријава, броју оптужења и броју правоснажних пресуда за све облике родно заснованог насиља** који су дефинисани у Конвенцији Савета Европе о спречавању насиља према женама и насиља у породици, а не само они који се односе на насиље у породици.

¹⁸ Доступно на: <https://rm.coe.int/first-thematic-evaluation-report-building-trust-by-delivering-support-/4880289a48>

¹⁹ Исто.

АЖЦ **предлаже да показатељ 2.3.10. садржи све три категорије података: број кривичних пријава, број оптужења и број правоснажних пресуда и да буде проширен на све облике родно заснованог насиља према женам у складу са Конвенцијом Савета Европе.**

Одговор МЉМПДД: Коментар се делимично прихвата. Показатељ 2.3.10. биће разложен на три засебна показатеља, којима ће се одвојено пратити број поднетих кривичних пријава, број подигнутих оптужних аката и број правоснажних пресуда.

Коментар АЖЦ-а на тачку 48. Предлога одлуке

Иста табела са показатељима - АЖЦ указује на то да је **из нове табеле изостављен низ показатеља који су постојали у брисаној табели, а који су релевантни за оцену напретка постигнутог применом Стратегије.** Међу њима су: 2.3.1. Број усвојених или измењених прописа којима се унапређује ефикасност институција у спречавању и заштити... од свих облика родно заснованог насиља - да подсетимо, још увек нема прописа који би учинила овај показатељ непотребним, на шта указује и ГРЕВИО извештај 2025.; показатељ 2.3.2. Број усвојених или измењених прописа којима се обезбеђује усклађивање законских дефиниција различитих облика насиља - процес усаглашавања законских дефиниција још увек није завршен, а актуелни предлози не одговарају минималним стандардима Конвенције Савета Европе, што се такође може виудети у ГРЕВИО извештају 2025.; недостаје и показатељ 2.3.4. Број пријава свих облика родно заснованог насиља према женама и девојчицама, у јавној и приватној сфери, по врсти насиља, односу са насилником, узрасту жртве, полу/роду. Нови показатељи 2.3.3. и 2.3.4. нису замена за стари показатељ, а ГРЕВИО је већ указао на неоправдано занемаривање различитих облика родно заснованог насиља у подацима које доставља Република Србија; показатељ 2.3.8. Износ/проценат средстава намењен финансирању услуга за жене жртве насиља у буџетима на свим нивоима власти, као и проценат средстава који се издваја за финансирање ових услуга које пружају женске ОЦД - нема основе да се изостави овај показатељ.

АЖЦ предлаже проширење табеле са показатељима уз Меру 2.3. наведеним показатељима (који су избрисани), уз њихово усаглашавање са новом методологијом.

Одговор МЉМПДД: Коментар се не прихвата. Предложено враћање ранијих показатеља у оквиру Мере 2.3. не прихвата се, имајући у виду да наведени показатељи, иако тематски значајни за област спречавања и заштите од родно заснованог насиља, не обезбеђују у потпуности редовно, мерљиво, упоредиво и методолошки стабилно праћење у оквиру овог планског документа. Показатељи који се односе на број усвојених или измењених прописа којима се унапређује ефикасност институција у спречавању и заштити од родно заснованог насиља, као и на усклађивање законских дефиниција различитих облика насиља, представљају нормативно-процесне показатеље. Поред тога, наведена питања захтевају координацију више надлежних

органа и усклађивање са ширим правним оквиром у области спречавања и заштите од насиља, због чега је примереније да се прате у оквиру посебног стратешког и планског документа у области насиља над женама и насиља у породици.

Коментар АЖЦ-а на тачку 55. Предлога одлуке

Тачка 55, за Мери 3.1. табела са са показатељима: показатељ 3.1.1. Број жена које су први пут ступиле у брак или ванбрачну заједницу пре 18. године - почетна вредност је 219, а циљана вредност 200. Иако су тачни подаци који потичу из извешта Републичког завода за социјалну заштиту (РЗСЗ), они **не одражавају обим проблема**, о чему извештава и РЗСЗ²⁰. Без обзира на низак број годишње регистрованих случајева дечијих бракова, процењује се да се укупни број таквих бракова креће око 108.000, и да појава значајно варира зависно од заједнице. Подаци показују следеће стање: око 6% жена у општој популацији ступило је у брак пре пунолетства, а око 1% девојака ступи у брак пре навршене 15. године; у ромским насељима проценат бракова пре 18. године износи чак 56%, а око 16% девојака ступи у брак пре 15. године.²¹ Из ових података следи да је реални број дечијих бракова знатно већи од годишњег броја у институцијама регистрованих бракова.

Предлог АЖЦ је да се у **почетне и циљане вредности додају и подаци из истраживања, као и подаци сегрегирани према припадности осетљивим заједницама** (деца из ромске заједнице, из најсиромашнијих породица, из економски и социјално депривираних и девастираних региона), како би се на одговарајући начин пратили ефекти предузетих активности.

Одговор МЉМПДД: Коментар се не прихвата. Показатељ 3.1.1. „Број жена које су први пут ступиле у брак или ванбрачну заједницу пре 18. године” дефинисан је у оквиру радионице са надлежним органима и институцијама, при чему је представник Републичког завода за социјалну заштиту предложио наведени показатељ, имајући у виду доступност, проверљивост и континуитет података који се прикупљају кроз систем социјалне заштите. Почетна вредност показатеља утврђена је на основу података Републичког завода за социјалну заштиту, као званичног административног извора који омогућава редовно праћење и извештавање у складу са динамиком спровођења акционог плана. Наведени подаци односе се на регистроване случајеве у

²⁰ У извештају за 2021. годину РЗСЗ наводи: “Имајући у виду општине које нису доставиле податке, основано је претпоставити да је укупан број деце жртава дечијег брака већи јер се међу њима налазе средине за које је познато да имају дечији брак као појаву на својој територији, али се поставља питање да ли ови центри препознају овај вид насиља над децом али не достављају податке због немогућности да прате ову појаву јер користе софтверске програме који нису погодни за овакво прикупљање података, или ову појаву уопште не препознају.” (Извештај, 2021., стр. 2), доступно на: <https://www.zavodsz.gov.rs/media/2292/3-izveštaj-o-decijim-brakovima-2021.pdf>

Слична констатација се може прочитати и у извештају за 2025. годину, где између осталог стоји: “Слична је ситуација и у Београду, где су сва одељења Градског центра за социјални рад Београд доставила обавештење, али само 4 одељења су идентификовала децу и радила на њиховој заштити (Земун, Обреновац, Сурчин и Чукарица), а остала одељења су у допису навела да нису имала децу жртве дечијег брака на својој евиденцији током 2025. године, иако је јасно да 12 деце жртава дечијег брака за град Београд представља потпуно нереалну ситуацију....” (извештај, 2025., стр. 2), доступно на: <https://www.zavodsz.gov.rs/media/3141/7-izveštaj-dečiji-brak-2025-final.pdf>

²¹ Доступно на: https://www.unicef.org/serbia/media/29371/file/Dečiji%20brak%20i%20adolescentne%20trudnoće%20u%20Srbiji%20-%20odgovor%20i%20izazovi_web.pdf.pdf

систему социјалне заштите и као такви представљају мерљив, доступан и проверљив основ за праћење показатеља.

Коментар АЖЦ-а на тачку 55. Предлога одлуке

Иста табела - показатељ 3.1.4. Удео жена старости 15-49 година које самостално доносе одлуке засноване на информацијама о сексуалним односима, употреби контрацепције и бризи за репродуктивно здравље - за овај показатељ **нема почетних вредности, циљаних вредности, извора провере.**

АЖЦ **предлаже да се унесу недостајући подаци**, да би могла да се испрати промена.

Одговор МЉМПДД: Коментар се прихвата.

Коментар АЖЦ-а на тачку 55. Предлога одлуке

Иста табела - измењена табела има мањи број показатеља, а **изостали су без образложења неки од важних показатеља**, као што су: 3.1.2: Број грађана и грађанки који користе превентивне прегледе и рано лечење, посебно од кардиоваскуларних и малигних болести, депресије, деменције, као и остеопорозе, анемије, болести изазваних факторима ризика из животне средине, разврстано по полу, узрасту, територијалној припадности; 3.1.3: Број жена у репродуктивном периоду које користе превентивне гинеколошке прегледе, редовне прегледе у вези са трудноћом и порођајем, разврстано по узрасту, територијалној припадности, припадности некој друштвено осетљивој групи; 3.1.4: Број жена обухваћених обавезним организованим превентивним прегледима (скрининг); 3.1.6: Број здравствених радника/ца који су похађали обавезне обуке о родној равноправности, правима особа из вишеструко дискриминисаних група; 3.1.7: Удео буџета који се обезбеђује за здравствену заштиту у Републици Србији, укључујући и обезбеђивање адекватних техничких, материјалних и људских ресурса. **Не бришу се показатељи зато што нема података већ се предузимају мере да се обезбеде одговарајући подаци, што је и смисао стратешких и акционих планова.**

АЖЦ **предлаже да се наведени показатељи укључе у нову табелу уз Меру 3.1. и да се прилагоде новој методологији.**

Одговор МЉМПДД: Коментар се не прихвата. Називи показатеља у оквиру Мере 3.1. у делу који се односи на здравље жена и приступ здравственој заштити утврђени су на основу предлога и података које је доставило Министарство здравља, као ресорно надлежни орган за област здравствене заштите. Имајући у виду да Министарство здравља располаже подацима о доступности, начину прикупљања, учесталости ажурирања и могућностима извештавања за показатеље у области здравља, табела показатеља је усклађена са показатељима које је доставио надлежни орган. Министарство за људска и мањинска права и друштвени дијалог не може

самостално уводити показатеље за које није потврђена доступност података, извор провере, носилац извештавања и методологија праћења.

Коментар АЖЦ-а на тачку 57. Предлога одлуке

Тачка 57, табела са показатељима у вези са Мером 3.2., показатељ 3.2.4. Број општина/градова које су обезбедиле коришћење макар једне услуге социјалне заштите за грађанке и грађане - **поставља се минимални захтев, неодговарајући у односу на број група услуга и облика подршке, као и број корисничких група.** Поред тога, уз овај показатељ нема података о почетној и циљаној вредности, као ни о извору провере.

АЖЦ **предлаже да се подигне број услуга на пет** (макар једна из сваке групе услуга) и да се додају вредности и извор провере, које трену недостају у табели.

Одговор МЉМПДД: Коментар се прихвата.

Коментар АЖЦ-а на тачку 57. Предлога одлуке

Иста табела - показатељ 3.2.5. Број корисника услуга социјалне заштите које пружају лиценцирани пружаоци услуга - **овако дефинисан показатељ нема родну димензију.** Исто се односи и на показатељ 3.2.6. Број лиценцираних пружаоца услуга са социјалне заштите за осетљиве друштвене групе на локалном нивоу - **показатељ нема родну димензију и нема циљану вредност.**

АЖЦ **предлаже да број корисника буде разврстан по полу, старосној доби, припадности рањивим друштвеним групама и општини/граду** (као што је било дефинисано у претходној табели са показатељима). Лиценцирани пружаоци услуга треба да су **разврстани на специјализоване услуге за жене и услуге за кориснике оба пола, врсте корисника, општине/градове.** Овом показатељу треба додати **циљану вредност**

Одговор МЉМПДД: Коментар се прихвата.

Коментар АЖЦ-а на тачку 57. Предлога одлуке

Иста табела - показатељ 3.2.7. Број специфичних услуга социјалне заштите намењене женама жртвама насиља - најпре, реч је о специјализованим, а не о специфичним услугама; затим почетна вредност од три услуге (2021.) није тачна, а циљана вредност од пет услуга (2030.) је неодговарајућа, постављена испод тренутног броја лиценцираних пружалаца специјализованих услуга намењених женама жртвама насиља (тренутно има најмање 8 лиценцираних пружалаца услуга за жене жртве насиља: 6 прихватилишта и 2 СОС телефона, што је лако могло да се утврди).

Као и у коментару за тачку 48, за Меру 2.3. показатељ 2.3.1. АЖЦ **предлаже да се у табелу уз Меру 3.2. укључи додатни показатељ: Ревидирани стандарди лиценцирања услуга за жене са искуством насиља фокусирају на обезбеђивање родно**

осетљиве, на жртве усмерене и оснажујуће подршке, уместо високих административних захтева (почетна вредност НЕ, циљана вредност ДА, извор података МРРБСП), што је у складу са ГРЕВИО препоруком.

АЖЦ предлаже да се измени циљана вредност у показатељу исхода 3.2.7. тако да буде најмање 25, јер постоји реална могућност да постојећи пружаоци уз ревидиране стандарде обнове лиценцу.

Одговор МЉМПДД: Коментар се прихвата

Коментар АЖЦ-а на тачку 57. Предлога одлуке

Иста табела - **из табеле су брисани релевантни показатељи**, као што су: 3.2.2: Број општина/градова у којима су уведене и финансиране нове услуге социјалне заштите, разврстано по полу корисника, општини, врсти услуге, врсти пружалаца услуге (државно, приватно, ОЦД); 3.2.5: Број сати које жене проводе у неплаћеном раду; 3.2.6: Проценат времена које очеви користе у односу на мајке за бригу о деци; 3.2.7: Број обука за раднике/це у систему социјалне заштите о родној равноправности, правима особа из вишеструко дискриминисаних група, разврстане по професији, територијалној припадности; 3.2.8: Издвајања из буџета за социјалну заштиту на националном, покрајинском и локалном нивоу у односу на потребе социјалне заштите; 3.2.9: Износ социјалне помоћу, посебно особама из вишеструко дискриминисаних груп.

АЖЦ предлаже да се ови показатељи врате у табелу, и да се прикажу у складу са новом методологијом.

Одговор МЉМПДД: Коментар се не прихвата. Предлог да се у табелу показатеља за Мету 3.2. врате раније изостављени показатељи не прихвата се, имајући у виду да наведени показатељи, иако су садржински релевантни за област социјалне заштите, неплаћеног рада и усклађивања породичног и професионалног живота, не обезбеђују у потпуности редовно, упоредиво, проверљиво и методолошки стабилно праћење.

Коментар АЖЦ-а на тачку 57. Предлога одлуке

Тачка 59 уз Мету 4.1. у опису мера **на два места се бришу речи** „у складу са Законом о родној равноправности”. Већ је коментарисано да је то неодговарајуће, без обзира што је Закон под суспензијом Уставног суда, јер су стратешке мере планиране до 2030. године, нема информација да ће до тог периода трајати суспензија Закона, а одлука Уставног суда може бити да је Закон усклађен са Уставом²².

²² Више на: <https://pescanik.net/otvoreno-pismo-strucne-javnosti-ustavnom-sudu/>

Одговор МЉМПДД: Коментар се не прихвата. Образложење је већ дато у оквиру одговора на општи коментар АЖЦ-а.

Коментар АЖЦ-а на тачку 57. Предлога одлуке

Тачка 64 у оквиру Мере 4.3. у вези са табелом са показатељима резултата - из нове табеле брисани су следећи показатељи: 4.3.1. Сви директни и индиректни буџетски корисници на свим нивоима примењују РОБ код планирања и извршења буџета; 4.3.4. Проценат улагања у родну равноправност у односу на укупан буџет појединачног директног буџетског корисника; 4.3.5. Број и врста активности из ове стратегије и АП за родну равноправност које су финансиране кроз примену РОБ-а; 4.3.6. Развијено одговарајуће софтверско решење за планирање, праћење и извештавање о примени РОБ-у.... Нема образложења за брисање наведених релевантних показатеља.

АЖЦ предлаже да се назначени показатељи врате у табелу, а да се модификују у складу са измењеном методологијом.

Одговор МЉМПДД: Коментар се не прихвата. Показатељи који се односи на примену родно одговорног буџетирања од стране свих директних и индиректних буџетских корисника на свим нивоима власти захтева обједињене податке са републичког, покрајинског и локалног нивоа, као и јасно утврђен механизам праћења примене РОБ-а не само у фази планирања, већ и у фази извршења буџета. У овом тренутку такви подаци нису били доступни на начин који би омогућио поуздано извештавање и праћење.

Коментар АЖЦ-а на тачку 65. Предлога одлуке

Тачка 65, табела у оквиру Мере 4.4., показатељ 4.4.1. Број спроведених родно осетљивих анализа, из надлежности органа јавне власти - нису уписане почетне и циљане вредности - треба допунити.

Одговор МЉМПДД: Коментар се прихвата.

Републички завод за статистику (у даљем тексту: РЗС) доставио је пет коментара, и то:

Општи коментар:

Републички завод за статистику (РЗС) редовно прикупља, обрађује и објављује податке, а не спроводи мере и одлуке. Ниједно од наведених истраживања РЗС-а не може представљати правни оквир, као ни извор провере (Индекс родне равноправности – израчунавао се на неколико година, прошле године се променила методологија која више није упоредива са старом методологијом; Истраживање о безбедности и квалитету живота жена – повремено Евростатово истраживање, у Србији се спровело

2021; Жене и мушкарци – публикација са 12 области, не може бити извор података – објављује се сваке 3 године; Истраживање о структури зарада – истраживање се спроводи сваке 4 године).

Одговор МЉМПДД: Коментар се не прихвата јер имајући у виду да су подаци РЗС-а званични статистички подаци Републике Србије и исти представљају најпоузданији доступан основ за праћење стања, трендова и ефеката јавних политика у области родне равноправности. Чињеница да се поједина истраживања спровode периодично, односно да се одређене публикације објављују у вишегодишњим интервалима, не искључује њихову употребу као извора провере. Такође, промена методологије код појединих показатеља, као што је Индекс родне равноправности, не представља разлог за искључивање овог извора, већ околност која се узима у обзир приликом тумачења података и поређења са претходним периодима. У јавним политикама је уобичајено да се као извори провере користе званични статистички извори, чак и када се не објављују на годишњем нивоу, уколико су они једини релевантни, институционално утемељени и методолошки засновани извори података. С тим у вези, наведена истраживања и публикације РЗС-а остају предложени као извори провере, јер обезбеђују званичне, проверљиве и признате податке потребне за праћење показатеља у области родне равноправности.

Коментар РЗС-а на меру 2.3. Стратегије

Истраживање о безбедности и квалитету живота жена није редовно истраживање РЗС. У мери 2.3 је стављена базна година 2024. година а истраживање је рађено у другој половини 2021. године. Две публикације са резултатима су објављене 2022. године. Следеће истраживање Евростат је планирао за 2028. годину али спровођење у Републици Србији још увек није извесно, па саим тим циљана вредност не може бити задата.

Циљ Истраживања о квалитету живота жена је пркупљање података о учесталости родно заснованог насиља у Републици Србији како би се утврдили присутни облици насиља кроз питања о сексуалном узнемиравању на радном месту, насиљу од стране садашњег и бившег партнера, непартнерском насиљу, прогањању као и насиљу у детињству. У сваком случају, не треба га ставити као извор провере за праћење равноправности и дискриминације над женама .

Мера 2.3: Надлежност РЗС-а обухвата прикупљање, обраду и објављивање статистичких података, док доношење мера и планова није у надлежности РЗС-а.

РЗС је активан партнер у областима које се односе на његов делокруг рада и пружа стручну подршку кроз обезбеђивање квалитетних, поузданих и правовремених статистичких података у складу са Уредбом о утврђивању Плана званичне статистике за 2026. годину и Програмом званичне статистике у периоду од 2026. до 2030. године.

Одговор МЉМПДД: Коментар се не прихвата јер је у табели измена и допуна Стратегије за родну равноправност за период од 2021. до 2030. године, код мере 2.3. од стране МЉМПДД израђена нова табела са индикаторима код којих је базна година

исправно наведена, тј. 2021. година, а у складу са методологијом за израду документа јавних политика у обавези смо и да неведено пројектовану вредност до краја спровођења стратегије, а то је до 2030. године када очекујемо да ће подаци из Евростата из 2028. године бити и публиковани. Такође, доношење мера и планова јавних политика је у надлежности Владе Републике Србије на предлог ресорног министарства, а у овом случају МЉМПДД. Посебно напомињемо да РЗС није чак ни носилац мере 2.3 већ је то Министарство правде и стога се наведена примедба РЗС-а не може прихватити.

Коментар РЗС-а на индикаторе 2.3.3. и 2.3.4.

Истраживање о безбедности и квалитету живота жена није редовно истраживање РЗС-а. Рађено је је у другој половини 2021. године, а две публикације са резултатима су објављене 2022. године. Следеће истраживање Евростат је планирао за 2028. годину, али спровођење у Републици Србији још увек није извесно па самим тим циљана вредност не може бити задата.

Одговор МЉМПДД: Коментар се не прихвата у табели измена и допуна Стратегије за родну равноправност код мере 2.3. од стране МЉПДД израђена је ова табела са индикаторима у којој је за индикатор 2.3.3. Удео жена и девојчица старости 18 до 74 године које су биле у партнерским везама изложене физичком, сексуалном, или психолошком насиљу од стране садашњег или бившег партнера, током протеклих 12 месеци, као извор провере наведено је Истраживање о безбедности и квалитету живота жена (EU-GBV), РЗС, номинални показатељ 2,3%, базна година 2021, а циљана вредност 2%. Затим, код индикатора 2.3.4. Удео жена и девојчица старости 18 до 74 године које су биле изложене сексуалном насиљу од стране особа које нису биле њихов интимни партнер, током протеклих 12 месеци, као извор провере наведено Истраживање о безбедности и квалитету живота жена (EU-GBV), РЗС наведена почетна вредност 10,2%, а базна година 2021. јер је тада спроведено истраживање и циљана вредност 2030. године 9,5%. Дакле базна година код оба индикатора је исправна, тј. 2021. година, а у складу са методологијом за израду документа јавних политика у обавези смо и да неведено пројектовану вредност до краја спровођења стратегије, а то је до 2030. године када очекујемо да ће подаци из Евростата из 2028. године бити и публиковани.

Коментар РЗС-а на индикаторе 3.1.2. и 3.1.3.

У мери је стављена базна година 2019. година. Последња публикација „Жене и мушкарци“ објављена је за 2023. годину. Доступни подаци могу се преузети онлајн. Наредна публикација, за 2026. годину у припреми је и биће доступна крајем 2026. године.

Одговор МЉМПДД: Прихвата се наведена примедба РЗС-а и код индикатора мера 3.1.2. и 3.1.3. навешће се базна година 2023. година.

Коментар РЗС-а на меру 4.2. Стратегије

Мера 4.2 Као што је напоменуто више пута, мера може бити реализована искључиво ако се обезбеди повећање броја запослених у организационој јединици РЗС-а.

Одговор МЉМПДД: Прихвата се коментар РЗС-а јер као што је наведено код мере 4.2. и показатеља 4.2.1. који гласи „Изграђен капацитет РЗС-а за родну статистику” очекује се повећање броја запослених у организационој јединици РЗС-а која се бави родном статистиком, између осталог, захваљујући и овако дефинисаној мери у Стратегији за родну равноправност за период од 2021. до 2030. године.

Општи коментар УНИЦЕФ Србија

Канцеларија УНИЦЕФ-а у Србији поздравља предложене измене и допуне Стратегије за родну равноправност за период од 2021. до 2030. године, посебно у делу који се односи на унапређење система праћења спровођења Стратегије кроз увођење прецизнијих, мерљивих и проверљивих показатеља. Јасније дефинисани показатељи представљају важан предуслов за праћење напретка, процену ефеката јавних политика и благовремено препознавање области у којима је потребно додатно институционално деловање. Посебно је значајно што предложене измене настоје да унапреде везу између циљева, мера и показатеља, чиме се доприноси већој транспарентности, одговорности и делотворности у спровођењу Стратегије.

Истовремено, УНИЦЕФ сматра да постоји простор за додатно унапређење предложених измена и допуна, нарочито у погледу родне и старосне разврстаности података, видљивости девојчица и адолесценткиња, укључујући девојчице и адолесценткиње из осетљивих друштвених група, као и у погледу амбициознијег постављања појединих циљаних вредности. У одређеним областима предложене циљане вредности би требало поставити тако да одражавају трансформативни карактер Стратегије и потребу за стварним, мерљивим напретком до 2030. године. Полазећи од тога, УНИЦЕФ доставља предлоге за додатно унапређење појединих показатеља, њихових циљаних вредности и начина праћења, са циљем да Стратегија још снажније допринесе остваривању родне равноправности у Републици Србији.

Одговор МЉМПДД: Коментар је општи и не односи се конкретно ни на једну тачку Предлога одлуке или Предлога акционог плана.

Коментар УНИЦЕФ Србија - Општи циљ

Предлаже се да се у табели показатеља ефекта на нивоу Општег циља, код показатеља „Индекс родне равноправности”, задржи првобитно утврђена циљана вредност за 2030. годину — 80, уместо предложене циљане вредности 60.

Смањење циљане вредности Индекса родне равноправности са 80 на 60 није целисходно, имајући у виду да се ради о показатељу ефекта на нивоу Општег циља Стратегије, који треба да изрази укупан очекивани напредак Републике Србије у остваривању родне равноправности од 2021. године до 2030. године. Полазна вредност индекса износи 58, па би циљана вредност 60 представљала повећање од свега два индексна поена током готово целокупног периода важења Стратегије. Такав ниво амбиције није у складу са развојном природом Стратегије, њеним општим циљем и предвиђеним мерама, са потребом да се јавне политике усмеравају ка суштинском смањењу родног јазу у свим областима обухваћеним документом, нити са обавезама Републике Србије у контексту Агенде 2030, процеса приступања Европској унији и међународних стандарда у области родне равноправности

Индекс родне равноправности је композитни показатељ који одражава напредак у више кључних домена — раду, новцу, знању, времену, моћи и здрављу. Због тога циљана вредност на нивоу Општег циља треба да буде постављена као јасан развојни оријентир и подстицај за усклађено деловање свих надлежних институција. Задржавање циљане вредности 80 омогућава да Стратегија задржи трансформативни карактер и да њено спровођење буде усмерено ка стварном, мерљивом и видљивом напретку, уместо ка минималном побољшању које би могло да се тумачи као прихватање стагнације у области родне равноправности.

Одговор МЉМПДД: Коментар се не прихвата. Иако ресорно министарство има разумевања за аргументацију и коменатре у погледу спорог раста циљане вредности родне равноправности, имајући у виду да је Стратегија за родну равноправност за период од 2021. до 2030. године користила вредности из Индекса родне равноправности са базним подацима из 2018. године, треба имати у виду да је поменуто назадовање Републике Србије у овој области проузроковано пандемијом COVID 19, као и Решењем Уставног суда број 1У385/2021 од 27. јуна 2024. године којим је покренут поступак за утврђивање неуставности Закона о родној равноправности („Службени гласник РС“, број 52/21). Да подсетимо, наведеним Решењем Уставни суд је у тачки 4. обуставио извршење појединачног акта или појединачне радње преузете на основу одредаба наведеног закона, што се неминовно одразило и на спровођење мера предвиђених овом Стратегијом

Коментар УНИЦЕФ Србија - Тачка 5, 37 и 53 Одлуке

У складу са предлогом који се односи на Општи циљ, предлаже се методолошко усклађивање циљаних вредности показатеља исхода у оквиру посебних циљева, када се односе на домене Индекса родне равноправности. Ова сугестија се односи на следеће показатеље исхода:

- Индекс родне равноправности у домену рада;
- Индекс родне равноправности у домену знања;
- Индекс родне равноправности у домену моћи – друштвена моћ;

- Индекс родне равноправности у домену здравља (здравствени статус, понашање, приступ здравственој заштити);
- Индекс родне равноправности у домену времена (брига о домаћинству, друштвене активности).

Циљане вредности показатеља у оквиру посебних циљева, треба да буду постављене тако да доприносе остваривању укупног ефекта Стратегије. У супротном, постоји ризик да показатељ ефекта на нивоу Општег циља и показатељи исхода на нивоу посебних циљева не буду међусобно усклађени. Посебно је важно да се циљане вредности у доменима рада, новца и знања не постављају на нивоу који подразумева само минималан напредак у односу на почетне вредности, имајући у виду да представљају исходе током деветогодишњег периода, а посебно због тога што су управо ови домени од непосредног значаја за смањење родног јаза.

Одговор МЉМПДД: Коментар се не прихвата. Образложење исто као претходно.

Коментар УНИЦЕФ Србија Тачка 9. Одлуке

У оквиру показатеља 1.1.7. предлаже се брисање речи „(укључујући и обичајно право)“.

Право својине на непокретности стиче се искључиво на законом прописаним основама и на законом прописан начин: по самом закону, на основу правног посла, и наслеђивањем. Када је реч о стицању права својине на непокретности на основу правног посла, ради се о строго формализованим правним пословима, који морају бити закључени у законом прописаној форми и који не могу производити правно дејство ако та форма није испуњена. Када је реч о наслеђивању, право својине стиче се на основу одлуке надлежног органа засноване на Закону о наслеђивању, односно на основу правног посла за случај смрти, заснованог такође на Закону о наслеђивању и формализованог у одговарајућем поступку пред јавним бележником или надлежним органом. „Обичајно право“ није основ стицања непокретности, било по основу одлуке надлежног органа, правног посла за живота или за случај смрти или наслеђивања.

Додатно, иако упис у евиденције непокретности није конститутивног карактера за стицање непокретности, стицање на основу «обичајног права» није основ за упис права својине.

Из тог разлога, „обичајно право“ није одговарајући елемент показатеља којим се мери постојање правног оквира који женама гарантује једнака права на власништво над земљиштем и/или контролу над земљиштем, које представља непокретну имовину. Обичајне норме и праксе могу бити релевантне за анализу фактичких препрека у остваривању својинских и наследних права жена, али не представљају формални правни основ за стицање или упис права својине на непокретности.

Стицање непокретности на основу обичајног права није законито стицање права својине, иако се у пракси дешава. Такве правне послове и такав начин стицања непокретности треба искорењивати и обесхрабрити јер не доводе до правне

сигурности стицаоца и свих трећих лица. Укључивање обичајног права у овај показатељ могло би да створи нормативну нејасноћу и да ненамерно легитимише праксе које у стварности често доприносе правној несигурности и фактичкој неравноправности жена, нарочито у области наслеђивања, располагања земљиштем и уписа права својине. Због тога је целисходно да се показатељ односи искључиво на формални правни оквир, док се утицај обичајних и друштвених пракси може пратити кроз посебне анализе фактичких препрека за остваривање права жена.

Одговор МЉМПДД: Коментар се прихвата.

Коментар УНИЦЕФ Србија -Тачка 15. Одлуке

Предлаже се брисање показатеља «1.3.1: платни јаз између мушкараца и жена» с обзиром да је овај показатељ већ садржан као показатељ исхода Посебног циља 1. Уколико се овај показатељ задржава, потребно је ускладити циљане вредности (код показатеља Посебног циља 1, циљана вредност је 5%, а код показатеља мере 1.3.1. – 8%.

Одговор МЉМПДД: Делимично се прихвата. Усклађене су вредности показатеља.

Коментар УНИЦЕФ Србија -Тачка 15. Одлуке

Предлаже се додавање новог показатеља који гласи:

„Број очева који користе право на породилско одсуство, одсуство са рада ради неге детета и одсуство са рада ради посебне неге детета.

Јединица мере: Број

Извор провере: Министарство бригу о породици и демографију

Почетна вредност: 435

Базна година: 2023

Циљана вредност: 1.500 (кумулатив).

Предложени показатељ има за циљ да омогући праћење учешћа очева у коришћењу права на одсуство са рада у вези са рођењем, негом и посебном негом детета. Овај показатељ је од значаја за праћење мере која се односи на родно одговорно родитељство. Додатно овај показатељ је од значаја и смањење платног јаза између жена и мушкараца, јер неравномерна расподела родитељског одсуства и бриге о деци непосредно утиче на положај жена на тржишту рада, континуитет њихове професионалне каријере, могућности напредовања и висину зараде.

У пракси се одсуство са рада ради неге детета и даље претежно користи од стране мајки, што доприноси томе да се брига о деци посматра као примарна одговорност мајки и нижем учешћу очева у одрастању деце. Истовремено, жене чешће имају прекиде у раду, дуже одсуство са тржишта рада, спорији професионални напредак и већи ризик од нижих зарада након повратка на посао.

Повећање броја очева који користе ова права допринело би равномернијој расподели родитељских дужности, равномерном и балансираном укључивању очева у свакодневну бригу о детету, негу и васпитање детета, као и смањењу стереотипа да је брига о деци превасходно улога мајке. Веће учешће очева у родитељству је од кључног значаја за правилан развој деце, а има значајан позитиван утицај на баланс професионалног живота и родитељства код оба родитеља.

Увођење овог показатеља усклађено је и са европским правцем развоја политика у области равнотеже између пословног и приватног живота, које подстичу веће учешће очева у коришћењу родитељских права и препознају значај непреносивих и адекватно плаћених права на одсуство за оба родитеља. Директива (EU) 2019/1158 о равнотежи између пословног и приватног живота родитеља и пружалаца неге обавезује државе чланице да уведу право очева на минимално 10 радних дана за породичко одсуство. Директива успоставља право на родитељско одсуство најмање 4 месеца, које равномерно користе оба родитеља, од чега су најмање 2 месеца непреносива са једног родитеља на другог.

Праћење броја очева који користе ова права омогућило би да се оцени да ли се постојећа законска могућност стварно користи у пракси и да ли је потребно додатно унапређивати информисање родитеља, поступање послодаваца и мере за подстицање очева да користе право на одсуство ради неге детета.

Почетна вредност показатеља износи 435 очева у 2023. години, што указује на веома низак ниво коришћења ових права од стране очева. Због тога се као циљана вредност предлаже најмање 1.500 очева до 2030. године. Овако постављена циљана вредност представља значајно повећање у односу на базну вредност, али је истовремено реалистична и достижна уколико се спроведу мере информисања, подстицања и нормализације коришћења родитељског одсуства од стране очева.

Одговор МЉМПДД: Коментар се прихвата.

Коментар УНИЦЕФ Србија -Тачка 21. Одлуке

Предлаже се додавање индикатора који гласи:

„Број девојчица, ученица средњих школа, студенткиња, младих жена (15–30 година), иноваторки и предузетница, које су укључене у програме подршке иновацијама, истраживању, предузетништву, дигиталним и технолошким иновацијама, укључујући програме финансиране из јавних средстава.

Јединица мере: Број

Извор провере: Извештаји институција које додељују финансирање (на пример, Фонд за иновациону делатност), извештаји институције која координира рад субјеката иновационог система, подаци Министарства просвете, Министарства привреде, Министарства науке, технолошког развоја и иновација, ПКС, РАС

Почетна вредност: Биће утврђена за 2026. годину

Базна година: 2026

Циљана вредност: Повећање од 20% у односу на почетну вредност“.

Иако је мера усмерена на повећање учешћа жена у иновационој делатности, постојеће формулације не препознају специфичне изазове са којима се суочавају девојчице, ученице средњих школа, студенткиње и младе жене приликом уласка у иновациони и технолошки сектор, као и иноваторке и предузетнице. Родни јаз у иновацијама често настаје већ током образовања, услед родних стереотипа, недовољне заступљености девојчица у СТЕМ областима, ограничене видљивости женских узора и неједнаког приступа мрежама подршке, менторству и финансирању.

Увођење посебног показатеља омогућило би праћење ефеката мера на генерације које тек улазе у систем иновација и предузетништва, чиме би се допринело стварању одрживог „канала талената“ за будуће научнице, иноваторке и предузетнице. Овакав приступ је у складу са међународним препорукама које наглашавају потребу за раним оснаживањем девојчица и младих жена у СТЕМ областима, дигиталним вештинама и иновацијама, као кључним предусловом за дугорочно унапређење родне равноправности и конкурентности привреде. У Србији, где су младе жене заступљене у високом образовању, али и даље недовољно присутне међу оснивачицама стартапова, носиоцима патената и корисницима иновационих фондова, праћење овог индикатора омогућило би креирање циљаних мера подршке и ефикасније коришћење њиховог иновационог потенцијала.

Одговор МЉМПДД: Коментар се не прихвата. Иако Министарство има разумевања за увођење овог показатеља, наведени предлог се не може прихватити јер у овом тренутку не постоји сталан извор податка и извор провере.

Коментар УНИЦЕФ Србија -Тачка 30. Одлуке

Предлаже се да се у тачки 30. Одлуке, после речи «и покретање прописаних процедура у складу са законом.» додају речи: „Такође, ова мера подразумева увођење родно осетљивог каријерног вођења и саветовања и развој програма родно осетљивог каријерног вођења и саветовања за повећање учешћа девојака у СТЕМ/ИКТ областима а дечака за образовање, здравство, негу и социјалне услуге“.

Предложена допуна има за циљ да мера која се односи на препознавање и елиминисање родних стереотипа буде допуњена важним практичним механизмом за њихово превазилажење — родно осетљивим каријерним вођењем и саветовањем.

Родни стереотипи у образовању не налазе се само у наставним садржајима и уџбеницима, већ и у очекивањима која се постављају пред девојчице и дечаке у погледу избора школе, области образовања, занимања и будуће професионалне каријере. Због тога није довољно само препознати и елиминисати родне стереотипе у уџбеницима и наставним материјалима, већ је потребно обезбедити да систем каријерног вођења и саветовања активно подржава ученике и ученице да избор образовања и занимања заснивају на својим интересовањима, способностима и потенцијалима, а не на родно стереотипним очекивањима.

Увођење родно осетљивог каријерног вођења и саветовања посебно је значајно за смањење родне сегрегације у образовању и на тржишту рада. Девојчице и девојке су и даље мање подстакнуте да бирају области које се традиционално сматрају „мушким”, укључујући СТЕМ, ИКТ, техничка и инжењерска занимања, док су дечаци мање подстакнути да бирају области које се традиционално сматрају „женским”, као што су образовање, здравство, нега и социјална заштита. Овакве ране образовне и професионалне поделе касније се преносе на тржиште рада, доприносе хоризонталној сегрегацији занимања, разликама у зарадама и неједнаким могућностима за економско оснаживање.

Родно осетљиво каријерно вођење и саветовање омогућило би да школе, стручни сарадници и сараднице, наставници и наставнице пружају ученицима и ученицама информације и подршку на начин који не репродукује родне стереотипе, већ проширује њихове образовне и професионалне изборе. То подразумева представљање различитих занимања без родних предрасуда, видљивост жена у науци, технологији, инжењерству, предузетништву и лидерским позицијама, али и видљивост мушкараца у занимањима бриге, образовања и социјалне подршке.

Ова допуна је у складу са циљем Стратегије да се смањи родни јаз у економији, науци и образовању, као и са потребом да се образовни систем активније користи као простор за превазилажење родних стереотипа и подстицање једнаких могућности. Увођењем родно осетљивог каријерног вођења мера постаје делотворнија, јер утиче на конкретне одлуке ученика и ученица о даљем образовању, занимању и професионалном развоју.

Одговор МЉМППД: Коментар се не прихвата. Предложена допуна која се односи на увођење родно осетљивог каријерног вођења и саветовања, као и на развој програма усмерених на повећање учешћа девојака у СТЕМ/ИКТ областима, односно дечака у областима образовања, здравства, неге и социјалних услуга, садржински је релевантна са становишта превазилажења родних стереотипа у образовању и професионалном развоју. Међутим, наведени коментар се не може прихватити јер није у складу са достављеним коментарима два надлежна министарства.

Коментар УНИЦЕФ Србија -Тачка 32. Одлуке

Предлаже се додавање показатеља који гласи:

„Стандарди услуга каријерног вођења и саветовања садрже компетенције каријерних саветника за препознавање родно условљених препрека и специфичних потреба у каријерном усмеравању, у раду са девојчицама и младим женама.

Јединица мере: ДА/НЕ

Почетна вредност: 0

Базна година: 2019

Циљана вредност: ДА

Извор провере: Правилник о стандардима услуга каријерног вођења и саветовања“ .

Увођење овог показатеља је потребно јер родна сегрегација у образовању и на тржишту рада не настаје тек приликом запошљавања, већ се формира знатно раније, кроз очекивања, подстицаје и поруке које девојчице и дечаки добијају у образовном систему, породици, медијима и ширем друштвеном окружењу. Девојчице и девојке се и даље недовољно подстичу да бирају СТЕМ/ИКТ области, техничка и инжењерска занимања, док се дечаки и младићи недовољно подстичу да бирају области образовања, здравства, неге и социјалне заштите. Овакви родно стереотипни избори касније се преносе на тржиште рада и доприносе хоризонталној сегрегацији занимања, разликама у зарадама, неједнаким могућностима за професионално напредовање и одржавању родних неједнакости.

Постојећи показатељ који прати удео девојчица и дечака у образовним профилима у којима је удео њиховог пола мањи од 40% важан је јер показује да ли долази до промене у родно нетипичним образовним изборима. Међутим, потребно је пратити и да ли систем спроводи конкретне програмске интервенције које треба да доведу до такве промене. Због тога се предлаже увођење показатеља који прати системски приступ отклањању родно условљених баријера при избору образовних профила, занимања и професионалне путање, у стандардима услуге каријерног вођења и саветовања.

Показатељ прати стандарде садржане у Правилнику о стандардима услуга каријерног вођења и саветовања, којим се успоставља јединствен систем квалитета у области каријерног вођења и саветовања. Правилник обезбеђује да услуге буду доступне грађанима свих узраста и у различитим секторима (образовање, запошљавање, социјална заштита и омладинска политика), са циљем развоја вештина управљања каријером, подршке целоживотног учењу, проходности кроз нивое Националног оквира квалификација Републике Србије (НОКС) и повећања мобилности на тржишту рада.

Предлогом овог показатеља иде се за тим да се Правилник унапреди тако што ће његови стандарди и методологија одговорити на родно условљене препреке у избору образовних профила и занимања и специфичне потребе у каријерном усмеравању.

Предложени показатељ је усклађен са правцем политика Европске уније, које препознају потребу да се истовремено подстиче веће учешће девојчица и девојака у СТЕМ/ИКТ и техничким и инжењерским областима и веће учешће дечака и младића у областима образовања, здравства, неге и социјалне заштите. На тај начин родна сегрегација се не посматра једнострано, већ као структурни проблем који ограничава изборе и девојчица и дечака и утиче на касније неједнакости на тржишту рада.

Одговор МЉМПДД: Коментар се не прихвата. Образложење исто као претходно.

Коментар УНИЦЕФ Србија -Тачка 32. Одлуке

Предлаже се да се показатељ 1.7.4. редефинише и разложи на следеће показатеље:

1. Обухват деце и девојчица из ромских насеља предшколским васпитањем и образовањем
2. Обухват деце и девојчица из ромских насеља основним образовањем и васпитањем.
3. Обухват деце и девојчица из ромских насеља средњим образовањем и васпитањем.
4. Стопа завршавања основне школе деце и девојчица из ромских насеља
5. Ефективна стопа преласка у средњу школу деце и девојчица из ромских насеља
6. Стопа завршавања средње школе деце и девојчица из ромских насеља.

Показатељи гласе:

1. „Обухват деце и девојчица из ромских насеља предшколским васпитањем и образовањем

Јединица мере: %

Почетна вредност: 7,4% (девојчице 8,0%)

Базна година: 2019

Циљана вредност: 60,6% (девојчице 60,6%)

Извор провере: МИЦС, МПрос, ЈИСП, Стратегија развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030. године, Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња 2021-2030.“

2. „Обухват деце и девојчица из ромских насеља основним образовањем и васпитањем

Јединица мере: %

Почетна вредност: 92,3% (девојчице 91,4%)

Базна година: 2019

Циљана вредност: 100% (девојчице 100%)

Извор провере: МИЦС, МПрос, ЈИСП, Стратегија развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030. године, Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња 2021-2030.“

3. „Обухват деце и девојчица из ромских насеља средњим образовањем и васпитањем.

Почетна вредност: 28,4% (девојчице 26,6%)

Базна година: 2019

Циљана вредност: 93% (девојчице 93%)

Извор провере: МИЦС, МПрос, ЈИСП, Стратегија развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030. године.“

4. „Стопа завршавања основне школе деце и девојчица из ромских насеља

Почетна вредност: 64% (девојчице 64%)

Базна година: 2019

Циљана вредност: 100% (девојчице 100%)

Извор провере: МИЦС, МПрос, ЈИСП, Стратегија развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030. године, Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња 2021-2030“

5. „Ефективна стопа преласка у средњу школу деце и девојчица из ромских насеља

Почетна вредност: 55% (девојчице 47%)

Базна година: 2019

Циљана вредност: 60% (девојчице 60%)

Извор провере: МИЦС, МПрос, ЈИСП, Стратегија развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030. године.“

6. „Стопа завршавања средње школе деце и девојчица из ромских насеља

Почетна вредност: 61% (девојчице 50%)

Базна година: 2019

Циљана вредност: 65% (девојчице 65%)

Извор провере: МИЦС, МПрос, ЈИСП, Стратегија развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030. године“

Рedefинисање постојећег показатеља се предлаже јер обухват средњим образовањем сам по себи није довољан да прикаже положај ромске деце, а посебно ромских девојчица, у образовном систему. Уколико се прати само обухват средњим образовањем, остају невидљива сва деца која до тог нивоа нису ни стигла. Такав показатељ не омогућава да се утврди у којој фази образовног пута долази до највећег осипања, нити да се планирају правовремене мере подршке.

Због тога је методолошки оправданије да се постојећи показатељ разложи на сет показатеља који прате обухват, прелазак и завршавање образовања. Предложено разлагање показатеља омогућава да се прати више кључних тачака образовног пута: обухват предшколским васпитањем и образовањем, обухват основним образовањем, обухват средњим образовањем, стопа завршавања основне школе, ефективна стопа преласка у средњу школу и стопа завршавања средње школе. На тај начин могуће је утврдити у којој фази долази до највећег осипања и где је потребно усмерити додатне мере подршке.

Посебно је важно да се у оквиру ових показатеља, где год су подаци доступни, посебно прате ромске девојчице. Ромске девојчице могу бити изложене вишеструким препрекама у образовању, укључујући сиромаштво, дискриминацију, родне стереотипе, ризик од раног напуштања школе, дејег брака. Због тога је неопходно да се њихов положај не прати само у оквиру опште категорије „деца из осетљивих група“, већ као посебно видљива група у систему праћења.

Овакво решење је методолошки оправдано и зато што се ослања на већ доступне изворе података. МИЦС 2019 обезбеђује почетне вредности за децу из ромских насеља, укључујући податке разврстане по полу, док Стратегија развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030. године и Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња већ садрже релевантне показатеље и циљане вредности за децу ромске националне припадности, односно децу из ромских насеља. На тај

начин се избегава увођење паралелних и неусклађених показатеља, а обезбеђује се коришћење већ утврђених почетних и циљаних вредности.

Одговор МЉМПДД: Коментар се не прихвата. Предлог да се показатељ 1.7.4. редефинише и разложи на више посебних показатеља који прате обухват, прелазак и завршавање различитих нивоа образовања деце и девојчица из ромских насеља, препознаје се као значајан са становишта свеобухватног праћења положаја ромске деце, а посебно ромских девојчица у образовном систему. Међутим, наведени показатељи по свом обухвату треба да буду предмет праћења у оквиру Стратегије за социјално укључивање Рома и Ромкиња, као и планских докумената у области образовања, имајући у виду да се у тим документима област образовања ромске деце и деце из ромских насеља сагледава шире, системски и кроз све нивое образовања.

Коментар УНИЦЕФ Србија -Тачка 36. Одлуке

Предлаже се допуна показатеља 1.8.1. тако да што се после речи: „степену високошколског образовања“ додају речи „и припадности осетљивим друштвеним групама, укључујући припаднике и припаднице ромске националне мањине.“

Допуна овог индикатора омогућила би прецизније праћење напретка, боље усмеравање мера подршке и ефикасније остваривање циљева родне равноправности, социјалне инклузије и једнаког приступа образовању за све.

Предлаже се увођење посебног праћења учешћа Ромкиња и Рома у високом образовању како би се омогућило адекватно сагледавање ефеката политика једнаких могућности и афирмативних мера у овој области. Ромкиње се суочавају са вишеструким и укрштеним облицима дискриминације који утичу на њихов приступ и завршавање високог образовања, укључујући сиромаштво, родне стереотипе, дечије бракове, ограничен приступ образовним ресурсима и недостатак системске подршке. Посебно је важно наставити са подстицањем девојака из ромске заједнице ка високом образовању имајући у виду бројне баријере са којима се суочавају током образовног пута, као и опадање поверења у то да високошколско образовање обезбеђује бољу животну и професионалну перспективу. Додатно, социоекономске последице пандемије COVID-19 додатно су погодиле ромску заједницу и негативно утицале на образовне исходе младих.

Иако се афирмативне мере за упис Рома и Ромкиња у високо образовање примењују више од две деценије, и даље није достигнут задовољавајући ниво заступљености високообразованих особа у ромској популацији. Доступни подаци указују на стагнацију, па чак и смањење броја новоуписаних студената и студенткиња ромске националности у појединим периодима, а примећује се смањење броја новоуписаних те до сада није постигнут ниво од 2% високообразованих у ромској популацији у Србији.

Одговор МЉМПДД: Коментар се не прихвата. Образложење дато у делу који се односи на коментар за тачку 32. Предлога одлуке.

Коментар УНИЦЕФ Србија -Тачка 43. Одлуке

Предлаже се допуна показатеља 2.1.1. тако што се после речи «правне помоћи» додају речи «разврстан по полу и узрасту корисника, и поступцима у којима се правна помоћ пружа».

Предложена допуна има за циљ да обезбеди квалитетнији увид у родну димензију доступности и коришћења бесплатне правне помоћи. Сам податак о укупном броју корисника није довољан да покаже да ли жене и мушкарци у једнакој мери приступају овој услузи, нити да ли постоје специфичне препреке са којима се жене суочавају у остваривању права на бесплатну правну помоћ. Разврставање података по полу омогућава праћење удела жена међу корисницима, препознавање евентуалних родних неједнакости у приступу правној заштити и планирање мера за унапређење доступности бесплатне правне помоћи женама, посебно женама из осетљивих друштвених група.

Поред тога, од посебног је значаја да се подаци разврставају и по узрасту корисника, како би се обезбедио увид у доступност бесплатне правне помоћи деци. Ово је важно јер деца, због свог узраста, зависности од одраслих и ограничене могућности самосталног приступа институцијама, могу бити изложена додатним препрекама у остваривању права на правну помоћ. Разврставање података о деци корисницима према полу омогућило би и сагледавање положаја девојчица, односно процену да ли девојчице и дечаци у једнакој мери приступају бесплатној правној помоћи.

Коначно, разврставање података према врсти поступка у коме се бесплатна правна помоћ пружа омогућава да се утврди у којим областима је ова услуга најпотребнија и у којим поступцима постоје најизраженије потребе корисника. Такав податак је важан за процену стварне доступности бесплатне правне помоћи, препознавање евентуалних празнина у систему, планирање капацитета пружалаца бесплатне правне помоћи и даље унапређење услуге у складу са потребама грађана и грађанки.

На овај начин показатељ постаје садржински прецизнији, аналитички употребљивији и погоднији за праћење ефеката мере из перспективе родне равноправности и једнаког приступа правди.

Одговор МЈМПДД: Делимично се прихвата. Након речи „бесплатне правне помоћи“ додају се речи „разврстане по полу“

Коментар УНИЦЕФ Србија -Тачка 43. Одлуке

Предлаже се да се у извор за проверу показатеља 2.2.4. укључе и годишњи извештаји Центра за заштиту жртава трговине људима.

Предлаже се да се размотри јединица мере, с обзиром да показатељ гласи «Број жена и девојчица жртава трговине људима» док је јединица мере проценат.

Број жена и девојчица формално идентификованих жртава трговине људима могуће је пратити кроз годишње извештаје Центра за заштиту жртава трговине људима, укључујући и за године које претходе години доношења ове стратегије (релевантно за утврђивање почетне вредности).

Одговор МЉМПДД: Коменат се прихвата.

Коментар УНИЦЕФ Србија -Тачка 36. Одлуке

Предлаже се додавање новог показатеља, који гласи:

„Број државних службеника, судија, тужилаца, полицијских службеника, здравствених радника и здравствених сарадника, социјалних радника, запослених у систему образовања и васпитања, запослених у систему заштите избеглица и управљања миграцијама и других стручних лица који су унапредили компетенције у области родне равноправности, превенције родно заснованог насиља и превенције сексуалне експлоатације и злостављања.“

Предложени показатељ омогућава праћење капацитета професионалаца за пружање квалитетне, безбедне и родно осетљиве подршке, нарочито женама избеглицама, мигранткињама и жртвама трговине људима, и женама и девојчицама жртвама сексуалне експлоатације и сексуалног злостављања. Жене и девојчице су претежно жртве сексуалног насиља, а жене и девојчице из осетљивих група (избеглице, мигранткиње, Ромкиње, жене и девојчице у сиромаштву, жене и девојчице са инвалидитетом) често се суочавају са повећаним ризицима од родно заснованог насиља, сексуалне експлоатације, злостављања и других облика кршења људских права.

Превенција сексуалне експлоатације, злостављања и узнемиравања представља међународно прихваћен стандард и саставни део рада са рањивим групама становништва. Обуке из ове области доприносе јачању капацитета професионалаца да препознају ризике, поступају у складу са принципима заштите, обезбеде безбедне механизме пријављивања и адекватно реагују у случајевима сумње или пријаве сексуалне експлоатације и злостављања. Укључивањем компетенција за превенцију сексуалне експлоатације, злостављања и узнемиравање као показатељ резултата мере обезбеђује се усклађеност са међународним стандардима заштите људских права, унапређује квалитет институционалног одговора и доприноси стварању сигурнијег окружења за жене и девојчице жртве сексуалног и родно заснованог насиља и жене и девојчице у ризику и у ситуацијама повећане рањивости.

Одговор МЉМПДД: Коментар се не прихвата. Наведени показатељ не може да се прати. Национална академија за јавну управу, Правосудна академија и друге институције које реализују обуке воде евиденцију о броју полазника који су похађали обуке али не и степен унапређења знања.

Коментар УНИЦЕФ Србија -Тачка 48. Одлуке

Предлаже се да се циљана вредност показатеља 2.3.6. „Број пријављених случајева дигиталног насиља према женама и мушкарцима надлежним органима и институцијама” измени тако да циљана вредност буде повећање броја пријављених случајева у односу на почетну вредност.

Показатељ 2.3.6. мери број пријављених случајева дигиталног насиља надлежним органима и институцијама, а не стварну распрострањеност дигиталног насиља у друштву. Због тога смањење броја пријављених случајева не мора да значи смањење дигиталног насиља, већ може указивати и на недовољну информисаност жртава, неповерење у институције, недоступност механизма за пријављивање, страх од секундарне виктимизације или висок степен непријављивања.

Имајући у виду да је дигитално насиље област у којој је непријављивање посебно изражено, нарочито када су у питању жене и девојчице уопште, а нарочито жене и девојчице изложене родно заснованом и сексуалном онлајн насиљу, повећање броја пријава представља позитиван показатељ веће видљивости проблема, веће информисаности грађана и грађанки, већег поверења у институције и боље доступности механизма за заштиту.

Смањење циљане вредности у односу на почетну вредност, може довести до погрешног тумачења да је смањење броја пријава само по себи пожељан резултат. Такав приступ није методолошки оправдан уколико се показатељ заснива на административним подацима о пријавама, јер број пријава не одражава стварни број случајева дигиталног насиља. Напротив, у контексту јачања система превенције, заштите и реаговања, очекивано је да унапређени механизми информисања, пријављивања и институционалног поступања доведу до повећања броја пријављених случајева.

Овакав приступ потврђују и доступни регионални подаци о распрострањености технолошки омогућеног насиља према женама. Према истраживању UN Women за Источну Европу и Централну Азију, 51% жена присутних онлајн у региону Западног Балкана искусило је најмање један облик технолошки посредованог насиља током живота, док за Србију тај проценат износи 55,8%. Ови подаци указују да се ради о широко распрострањеном облику насиља, због чега смањење броја пријава не би требало тумачити као пожељан резултат без додатних података о стварној преваленцији.

Стога је целисходније да циљана вредност буде дефинисана као повећање броја пријава у односу на почетну вредност, уз јасно разумевање да такав раст не значи (нужно) повећање насиља, већ бољу видљивост, пријављивање и институционално препознавање случајева дигиталног насиља. Уколико се жели пратити стварно смањење распрострањености дигиталног насиља, потребно је предвидети посебан показатељ заснован на истраживањима преваленције, виктимизационим истраживањима или другим релевантним изворима који мере учесталост искуства насиља, а не само број пријава.

Одговор МЉМПДД: Коменат се прихвата

Коментар УНИЦЕФ Србија -Тачка 48. Одлуке

Предлаже се додавање новог показатеља:

„ Удео жена и девојчица које су доживеле најмање један облик дигиталног насиља у претходних 12 месеци, разврстано према , узрасту и припадности рањивим групама.

Јединица мере: %“

Почетну вредност потребно је одредити на основу једног или више националних или међународних референтних истраживања о дигиталном насиљу над женама и девојчицама, и у складу са тим, одредити и почетну годину и циљану вредност као смањење у односу на почетну вредност. Референтна национална и међународна истраживања треба да буду и извор провере.

Само праћење укупног броја пријављених случајева није довољно за разумевање родне димензије дигиталног насиља. Потребно је обезбедити податке који ће омогућити увид у то како овај облик насиља несразмерно погађа жене и девојчице, као и жене из посебно рањивих група.

Стога се предлаже увођење новог показатеља како би се, поред укупног броја пријављених случајева, пратио и удео жена и девојчица међу жртвама дигиталног насиља. Бројна истраживања на националном и међународном нивоу указују да су жене и девојчице несразмерно погођене различитим облицима родно заснованог дигиталног насиља, укључујући узнемиравање, прогањање, говор мржње, сексуално узнемиравање, дељење интимних садржаја без пристанка, претње сексуалним насиљем и друге облике злоупотребе ИКТ.

Дигитално насиље представља продужетак родно заснованог насиља у физичком простору и оставља озбиљне последице по безбедност, ментално здравље, слободу изражавања, политичко и друштвено учешће жена. Због тога је неопходно обезбедити родно осетљиве податке који омогућавају праћење обима и карактеристика овог феномена, као и процену ефикасности мера превенције и заштите.

Дигитално насиље не погађа све жене на исти начин. Жене и девојчице које припадају вишеструко дискриминисаним групама, укључујући Ромкиње, жене са инвалидитетом, припаднице националних мањина, мигранткиње, избеглице, ЛБТИ жене, жене из руралних подручја, новинарке, активисткиње и политичарке, често су изложене интензивнијим и специфичним облицима онлајн узнемиравања и злоупотреба заснованих истовремено на полу и другим личним својствима.

Из тог разлога неопходно је да индикатор омогући прикупљање и анализу података према релевантним основама дискриминације, како би се обезбедило адекватно праћење интерсекцијских ризика и креирање циљаних мера заштите за жене које се суочавају са вишеструким облицима дискриминације и насиља у дигиталном окружењу.

Одговор МЉМПДД: Коментар се не прихвата. Наведени коментар се не може прихватити имајући у виду да у овом тренутку у Републици Србији не постоји јавно доступна, редовна и методолошки уједначена статистика која би омогућила праћење

предложеног показатеља. Коришћење истраживања и методолошке подршке међународних организација може бити значајно за даље унапређење система прикупљања података и евентуално спровођење таквог истраживања на националном нивоу. Међутим, циљ надлежног предлагача приликом ревизије показатеља био је да се као извори провере користе доступни, јавно проверљиви и поуздани подаци органа, институција и организација у Републици Србији. Имајући у виду да за предложени показатељ није обезбеђен одговарајући извор провере на националном нивоу, као ни редовна динамика прикупљања и извештавања.

Коментар УНИЦЕФ Србија -Тачка 48. Одлуке

Предлаже се измена показатеља 2.3.10 тако што се речи „у којима је жртва била жена“ замењују речима „разврстан по полу и узрасту жртве, као и према карактеристикама поступка: број кривичних пријава, број одбачених кривичних пријава, број одлука о одлагању кривичног гоњења, број оптужних аката, број споразума о признању кривице, број ослобађајућих пресуда, број осуђујућих пресуда, врста и висина санкције и трајање поступка“.

Предложена измена показатеља има за циљ да обезбеди прецизније, садржински потпуније и аналитички употребљивије праћење институционалног и кривичноправног одговора на насиље у породици.

Сам податак о укупном броју процесуираних случајева у којима је жртва била жена није довољан да покаже да ли систем обезбеђује делотворну заштиту жртава и одговорност учинилаца. Такав податак не омогућава увид преваленцу насиља у породици према деци, посебно девојчицама, нити увид у којој фази поступка долази до осипања предмета, колико кривичних пријава буде одбачено, колико предмета доведе до оптужног акта, колико до осуђујуће или ослобађајуће пресуде, нити какве се санкције изричу у случајевима у којима је утврђена кривична одговорност.

Разврставање података по полу и узрасту жртве неопходно је како би се обезбедио увид у то ко су жртве насиља у породици и да ли систем на адекватан начин препознаје жене, девојчице, дечаке, старије жене и друге групе које могу бити изложене повећаном ризику или специфичним препрекама у приступу заштити. Овакво разврставање је посебно важно имајући у виду да деца могу бити непосредне жртве насиља у породици, али и жртве изложене насиљу кроз присуствовање насиљу над другим чланом породице. Без података разврстаних по узрасту и полу није могуће проценити у којој мери су деца, а посебно девојчице, видљива у систему заштите и кривичноправног одговора.

Поред тога, праћење карактеристика поступка — броја кривичних пријава, броја одбачених кривичних пријава, броја оптужних аката, броја одлука о одлагању кривичног гоњења, броја споразума о признању кривице, броја осуђујућих и ослобађајућих пресуда, врсте и висине санкције, као и трајања поступка — омогућава да се предмети прате од почетне пријаве до коначног исхода. То је од посебног значаја у области насиља у породици, трговине људима и родно заснованог насиља, имајући у

виду да међународна тела континуирано указују на проблем осипања предмета, недовољно делотворног гоњења, благих санкција и недовољног поверења жртава у кривичноправни систем.

Посебно је важно да се прате одлуке о одлагању кривичног гоњења и споразуми о признању кривице, јер ови механизми могу имати непосредан утицај на положај жртве, осећај правде, поверење у институције и превентивни ефекат кривичноправног система. Њихова примена мора бити пажљиво праћена, како би се избегло да поступак буде окончан на начин који не обезбеђује довољно јасну одговорност учиниоца, не узима у обзир безбедност и став жртве, или доприноси утиску некажњивости.

Праћење броја осуђујућих и ослобађајућих пресуда, као и врсте и висине санкција, омогућава процену да ли кривичноправни одговор има делотворан, сразмеран и одвраћајући карактер. Ако се прати само укупан број процесуираних случајева, без података о исходу поступка и изреченим санкцијама, није могуће проценити да ли процесуирање доводи до стварне одговорности учинилаца и заштите жртава.

Праћење трајања поступка такође је од значаја, јер дуготрајни поступци воде ка секундарној и институционалној виктимизацији, губитка поверења у институције, одустајања жртве од учешћа у поступку и слабљења доказне основе. Због тога је важно да показатељ омогући увид не само у број предмета, већ и у њихову динамику, исход и квалитет поступања.

Предложена допуна је у складу са међународним препорукама које указују на потребу систематског, разврстаног и усклађеног прикупљања података о насиљу над женама и насиљу у породици, као и на потребу праћења предмета кроз све фазе кривичноправног система. На овај начин показатељ би био значајно унапређен, јер би омогућио праћење осипања предмета, делотворности гоњења, исхода поступака, казнене политике и трајања поступака, као и боље планирање мера за унапређење заштите жртава и одговорности учинилаца.

Одговор МЉМПДД: Коментар се делимично прихвата. Тако што се речи „у којима је жртва била жена” замењују речима „разврстан по полу и узрасту жртве”.

Коментар УНИЦЕФ Србија -Тачка 48. Одлуке

Предлаже се да се циљана вредност показатеља „Број процесуираних случајева насиља у породици у којима је жртва била жена” измени тако да циљана вредност буде већа у односу на базну вредност, односно да се постави као повећање броја процесуираних случајева у односу на базну вредност.

Показатељ мери број процесуираних случајева насиља у породици у којима је жртва била жена, а не стварну распрострањеност насиља у породици. Због тога смањење броја процесуираних случајева не мора нужно да значи смањење насиља, већ може указивати на слабије пријављивање, неефикасно кривично гоњење, висок степен одбацивања пријава, одустајање од поступака, недовољно прикупљање доказа или недовољно поверење жртава у институције.

Имајући у виду велики број изречених хитних мера заштите у односу на десетоструко мањи број процесуираних случајева насиља у породици, циљ смањења броја процесуираних случајева није методолошки оправдан. Напротив, ова несразмера указује на потребу да се унапреди прелазак од хитне и краткорочне заштите ка делотворном кривичноправном одговору, нарочито у случајевима у којима постоје елементи кривичног дела, висок ризик по безбедност жртве или понављање насиља.

Овакав приступ је у складу са налазима међународних тела која прате примену стандарда у области спречавања и сузбијања насиља над женама. GREVIO је у више наврата указала на висок степен осипања предмета у кривичноправном систему, недовољно ефикасно процесуирање случајева насиља над женама, прекомерно ослањање на исказ жртве и потребу да полиција и тужилаштво активније прикупљају друге доказе, укључујући медицинску документацију, исказе сведока и друге расположиве доказе. CEDAW комитет је такође указао на недостатак ефективног гоњења случајева родно заснованог насиља и на трајан јаз између броја кривичних пријава и броја осуда, те препоручио да се случајеви насиља над женама делотворно истражују, да се учиниоци гоне и кажњавају сразмерно тежини дела, уз заштиту жртава од ревиктимизације.

У том контексту, циљана вредност која је нижа од базне вредности могла би да пошаље погрешну поруку да је смањење броја процесуираних случајева пожељан исход, иако међународни налази указују управо на потребу јачања кривичноправног одговора, смањења осипања предмета и повећања делотворности гоњења. Стога је целисходно да циљана вредност буде постављена као повећање броја процесуираних случајева у односу на базну вредност, уз истовремено праћење квалитета поступања, исхода поступака, заштите жртава и санкционисања учинилаца.

Додатно, уколико је намера да се прати стварно смањење распрострањености насиља у породици, потребно је предвидети посебан показатељ заснован на истраживању преваленције или виктимизационим истраживањима. Број процесуираних случајева, као административни показатељ, треба да служи пре свега праћењу делотворности институционалног и кривичноправног одговора, па његова циљана вредност треба да буде усмерена ка већој видљивости, бољем процесуирању и смањењу јаза између пријављеног ризика, хитних мера заштите и судског епилога.

Одговор МЉМПДД: Коментар се прихвата.

Коментар УНИЦЕФ Србија -Тачка 48. Одлуке

Предлаже се додавање новог показатеља који гласи:

„Удео жена жртава насиља које су учествовале у изради индивидуалног плана заштите и подршке

Јединица мере: %“

Почетну вредност потребно је одредити на основу административних података Врховног јавног тужилаштва о учешћу жртава у изради индивидуалних планова заштите и подршке, и у складу са тим, одредити и базну годину и циљану вредност

која не би требало да буде нижа од 80%. Подаци Врховног јавног тужилаштва треба да буду и извор провере

Предложеним показатељем се мери удео жена жртава насиља које активно учествују у изради индивидуалног плана подршке, а тиме се директно мери и квалитет услуге, а не само број израђених планова. Такав индикатор је ближи принципима Истанбулске конвенције и приступу заснованом на правима жртава.

. Сам број пријављених или процесуираних случајева насиља не пружа довољно информација о квалитету институционалног одговора нити о степену остваривања права жртава на партиципацију у доношењу одлука које се тичу њихове заштите и опоравка.

Активно учешће жена у процени сопствених потреба и планирању мера подршке представља један од кључних принципа савременог, приступа у раду са преживелима насиља. Индивидуални план подршке омогућава да се заштита и услуге прилагоде конкретним околностима, потребама и приоритетима сваке жене, уз пуно поштовање њеног достојанства, аутономије и права на информисано одлучивање.

Праћење овог индикатора допринело би унапређењу квалитета мултисекторског одговора на насиље према женама, јачању координације између институција и пружалаца услуга, као и бољем праћењу остваривања стандарда прописаних националним прописима и међународним документима у области заштите жена од насиља.

Посебно је важно да се учешће жена у изради индивидуалних планова подршке прати не само као административна процедура, већ као показатељ оснаживања жртава, њихове укључености у процесе доношења одлука и квалитета пружене подршке.

Одговор МЉМПДД: Коментар се не прихвата. Учешће жртве у изради индивидуалног плана зависи од њене воље, као и од њеног емотивног и физичког стања, због чега овај показатељ захтева посебно осетљиву и прецизну методологију прикупљања података, како се не би стварао утисак да је реч о обавези жртве, већ о праву и могућности која треба да буде обезбеђена у складу са њеним потребама и стањем. Из наведених разлога, предложени показатељ се не прихвата у овом облику. Питање учешћа жртава у изради индивидуалних планова заштите и подршке може бити предмет даљег унапређења система евиденција и праћења у оквиру посебног планског оквира који се односи на спречавање и заштиту од насиља над женама и насиља у породици.

Коментар УНИЦЕФ Србија -Тачка 48. Одлуке

Предлаже се додавање новог показатеља који гласи:

„Број евидентираних адолесценткиња жртава партнерског насиља, разврстан по узрасту, врсти насиља, односу са учиниоцем и институцији која је евидентирала случај.

Јединица мере: број

Почетна вредност: утврдити у 2026. години

Базна година: 2026.

Циљана вредност: повећање од 10% у односу на почетну вредност.

Извор провере: евиденције надлежних органа и институција, укључујући полицију, јавно тужилаштво, судове, центре за социјални рад, здравствене установе и друге релевантне службе“

Увођење овог показатеља је потребно јер партнерско насиље над адолесценткињама представља специфичан облик родно заснованог насиља који се налази на пресеку система заштите деце од насиља и система заштите жена од насиља. Адолесценткиње могу бити изложене насиљу у емотивним и партнерским везама, укључујући физичко, психичко, сексуално, дигитално насиље, и контролишуће понашање, али ова врста насиља често остаје недовољно препозната и недовољно видљива у административним евиденцијама.

Међународни подаци указују на значај овог проблема. Према анализи Светске здравствене организације, скоро једна четвртина девојчица узраста 15–19 година које су биле у партнерској вези искусила је физичко и/или сексуално партнерско насиље до навршене 20. године, док је скоро једна од шест такво насиље искусила у претходних годину дана. Светска здравствена организација посебно наглашава да партнерско насиље почиње забрињавајуће рано и да у овом узрасту може имати дубоке и дуготрајне последице по здравље, образовање, будуће односе и животне шансе девојчица.

Разврставање података по узрасту је неопходно како би се јасно разликовале малолетне адолесценткиње од пунолетних младих жена, као и да би се пратило да ли систем препознаје партнерско насиље у адолесцентном узрасту. Разврставање по врсти насиља омогућава увид у то да ли су евидентирани само физички облици насиља или и психичко, сексуално, дигитално и економско/контролишуће насиље. Разврставање по односу са учиниоцем је важно јер партнерско насиље над адолесценткињама може бити извршено од стране садашњег или бившег партнера, или лица са којим је жртва била у емотивној или сексуалној вези.

Овај показатељ је важан и у контексту налаза GREVIO за Србију, који указују да је потребно проширити фокус институционалног одговора и на друге облике насиља према женама, изван насиља у породици, укључујући ране и принудне бракове, сексуално насиље, сексуално узнемиравање и дигиталну димензију насиља. GREVIO је посебно указала и на потребу да се превентивне мере, обуке, специјализоване услуге подршке и институционални одговор унапреде у односу на све облике насиља према женама.

Увођењем овог показатеља омогућило би се да адолесценткиње жртве партнерског насиља постану видљиве у систему праћења, што је предуслов за планирање превентивних мера, развој прилагођених услуга подршке, обуку стручњака који раде са децом и младима, као и за унапређење поступања институција у случајевима партнерског насиља у адолесцентом узрасту.

Одговор МЉМПДД: Коментар се не прихвата. Наведени коментар се не може прихватити имајући у виду да УНИЦЕФ није доставио предлоге почетних и циљаних

вредности које су мерљиве, као ни стварне изворе провера већ је навео само опште евиденције из којих се овакви подаци не могу разврстати.

Коментар УНИЦЕФ Србија -Тачка 55. Одлуке

Предлаже се измена показатеља 3.1.1 тако да гласи:

„Проценат жена старости 20–24 године из ромске популације које су први пут ступиле у брак или ванбрачну заједницу пре навршене 18. године.

Јединица мере: %

Извор провере:

УНИЦЕФ/РЗС Истраживање вишеструких показатеља MICS 2025 и наредни.

Почетна вредност: садржана у MICS 2025.

Циљана вредност: смањење за 5% у односу на почетну вредност.“

Предложена измена има за циљ да се за праћење дечјих бракова користи показатељ који мери проценат дечјих бракова у ромској популацији, имајући у виду да постојећи показатељ заснован на административним подацима центара за социјални рад не пружа довољно поуздану слику о распрострањености ове појаве нити омогућава адекватно праћење напретка у њеном сузбијању.

Дечји бракови представљају један од најизраженијих облика родне неравноправности и кршења права девојчица, а диспропорционално су присутни у ромској заједници где достижу високу стопу од 56 процената девојака и жена које улазе у брак пре 18 године (наспрам 6 процената у општој популацији - MICS 2019). Упркос дугогодишњем спровођењу политика социјалне инклузије, овај феномен и даље представља озбиљан изазов и један је од кључних узрока раног напуштања образовања, сиромаштва, социјалне искључености, економске зависности и повећаног ризика од насиља над женама и девојчицама.

Праћење апсолутног броја евидентираних случајева не омогућава процену стварног обима проблема, јер је број пријављених и регистрованих случајева вишеструко умањен јер се већина бракова односи на ванбрачне заједнице. Насупрот томе, показатељ заснован на репрезентативним истраживањима становништва омогућава праћење трендова кроз време и процену ефеката јавних политика.

С обзиром на то да је учесталост дечјих бракова у општој популацији значајно нижа него у ромској заједници, постојећи показатељ не чини довољно видљивим размере проблема међу групама које су њиме највише погођене. Увођење показатеља који се односи на ромску популацију омогућило би прецизније праћење напретка у остваривању циљева родне равноправности, заштите права детета и социјалне инклузије, као и усмеравање мера према групама које су у највећем ризику.

Предложени показатељ је усклађен са међународним праксама праћења дечјих бракова и индикаторима одрживог развоја (ЦОР 5.3.1), који се заснивају на уделу жена старости 20–24 године које су ступиле у брак или ванбрачну заједницу пре навршене 18. године живота.

Додатно, Стратегија родне равноправности треба да омогући видљивост оних појава које несразмерно погађају одређене групе жена. У супротном, ризикује се да

значајни облици родне неравноправности остану статистички прикривени у подацима за општу популацију.

Одговор МЉМПДД: Коментар се не прихвата. Министарство препознаје значај праћења распрострањености децјих бракова, посебно у ромској популацији, као и значај MICS истраживања и SDG показатеља за анализу ширег обима ове појаве. Међутим, предложени показатељ се заснива на периодичном истраживању које не обезбеђује редовно годишње праћење у складу са динамиком извештавања о спровођењу Акционог плана. Поред тога, предложена почетна вредност није конкретно утврђена, већ је наведено да ће бити садржана у MICS 2025, док је циљана вредност дефинисана условно, као смањење за 5% у односу на будућу почетну вредност. Постојећи показатељ заснован је на административним подацима из система социјалне заштите

Коментар УНИЦЕФ Србија -Тачка 55. Одлуке

Предлаже се додавање новог индикатора који гласи:

„Усвојен и ступио на снагу закон који забрањује склапање брака малолетним лицима“.

Јединица мере: ДА/НЕ

Извор провере: Службени гласник РС

Почетна вредност: Не

Базна година: 2020

Циљана вредност: ДА

Предложени показатељ има за циљ да обезбеди праћење кључне нормативне претпоставке за спречавање децјих, раних и принудних бракова, односно укидање могућности да лице млађе од 18 година ступи у брак. Важећи правни оквир, иако као опште правило прописује да брак не може склопити лице које није навршило 18 година живота, истовремено предвиђа изузетак по ком суд може дозволити склапање брака малолетном лицу које је навршило 16 година. Управо тај изузетак потребно је укинути, како би се обезбедила пуна и недвосмислена забрана склапања брака малолетним лицима.

Додавање овог показатеља било би у складу са препорукама међународних тела, која доследно указују да је потребно уклонити све законске изузетке који омогућавају склапање брака пре навршене 18. године. На тај начин би се правни оквир Републике Србије ускладио са међународним стандардима у области права детета, родне равноправности и спречавања штетних пракси.

Показатељ је јасан, мерљив и лако проверљив. Јединица мере ДА/НЕ одговара природи индикатора, будући да се прати да ли је закон којим се укида могућност склапања брака малолетним лицима усвојен и ступио на снагу. На овај начин се обезбеђује јасан механизам праћења законодавне реформе која је неопходна за делотворно спречавање децјих бракова.

Одговор МЉМПДД: Коментар се не прихвата. Надлежни предлагач није у могућности да уврсти предложени индикатор имајући у виду да у овом тренутку није познато да ли ће се радити измене и допуне постојећег закона којим се регулише склапање брачне заједнице.

Коментар УНИЦЕФ Србија -Тачка 55. Одлуке

Предлаже се да се у показатељу 3.1.4. као извор провере експлицитно наведе „УНИЦЕФ/РЗС Истраживање вишеструких показатеља МИЦС 2025 и наредни“

УНИЦЕФ МИЦС истраживање које спроводи Републички завод за статистику, обухвата стандардизовани показатељ који мери удео жена старости 15–49 година које самостално доносе одлуке о сексуалним односима, употреби контрацепције и репродуктивном здрављу.

МИЦС представља међународно признату методологију за прикупљање података о положају жена, деце и породица, а наведени показатељ је усклађен са индикаторима Циљева одрживог развоја Уједињених нација. Коришћење података омогућава поуздано праћење трендова кроз време, међународну упоредивост података и процену напретка у остваривању репродуктивних права жена.

С обзиром на то да се овај показатељ не прикупља редовно кроз административне изворе података, нити је доступан у другим статистичким истраживањима у истој методолошкој форми, УНИЦЕФ МИЦС и Републички завод за статистику представљају најрелевантнији и најпоузданији извор за његово праћење.

Одговор МЉМПДД: Коментар се прихвата.

Коментар УНИЦЕФ Србија -Тачка 57. Одлуке

Предлаже се да се циљана вредност показатеља 3.2.5. „Број корисника услуга социјалне заштите које пружају лиценцирани пружаоци услуга” измени тако да циљана вредност буде повећање броја корисника у односу на почетну вредност.

Постојећи подаци показују да услуге социјалне заштите нису у довољној мери доступне свим грађанима и грађанкама којима су потребне, те да потребе за услугама значајно превазилазе њихову доступност. Према налазима више извештаја Мапирање услуга социјалне заштите и материјалне подршке у надлежности јединица локалних самоуправа у Републици Србији 2021. године индикатори доступности показују да постоји потреба за даљим унапређењем и развојем услуга социјалне заштите, с обзиром да су услуге недовољно и неравномерно доступне, број корисника је веома мали (иако су потребе веће), а улагања ЈЛС у развој услуга је низак.

Имајући у виду да је један од циљева унапређење доступности, квалитета и обухвата услуга социјалне заштите, смањење броја корисника неће нужно значити и смањење потребе, већ најпре на то да циљ – повећање доступности услуга – није остварен. Показатељ Стратегије који се односи на повећање броја лиценцираних услуга указује на препознавање потреба грађана и грађанки, те је стога повећање броја

корисника директан ефекат улагања у услуге социјалне заштите, посебно за жене и девојчице за које је посебно важно успостављање родно осетљивих услуга.

Уколико је антиципирано смањење броја корисника последица промена методологије, реорганизације система, развоја превентивних услуга или других фактора, потребно је дати додатно образложење како би се омогућило правилно тумачење показатеља и очекиваних резултата.

Одговор МЉМПДД: Коментар се прихвата.

Коментар УНИЦЕФ Србија -Тачка 57. Одлуке

Предлаже се додавање новог показатеља који гласи:

„Број јединица локалне самоуправе у којима су женама и девојчицама жртвама насиља доступне специјализоване услуге подршке и прилагођене потребама жртава, посебно женама и девојчицама из осетљивих група.

Јединица мере: Број

Извор провере: Подаци ЈЛС

Почетна вредност: Биће утврђена за 2026. годину

Базна година: 2026

Циљана вредност: Повећање од 20% у односу на почетну вредност“.

Иако је број специфичних услуга социјалне заштите намењених женама жртвама насиља важан показатељ, он не пружа увид у то да ли су те услуге стварно доступне и приступачне женама из вишеструко дискриминисаних и осетљивих група, укључујући Ромкиње.

Доступни подаци указују на то да се Ромкиње и даље суочавају са бројним препрекама у приступу услугама подршке и заштите, као што су сиромаштво, дискриминација, недовољна информисаност, неповерење у институције, као и недостатак теренског рада и културно прилагођених механизма подршке.

Према истраживању Ромске женске мреже из 2025. Године Анализа родно заснованог насиља над Ромкињама, чак 63% испитаница живи у насилној заједници, док значајан број жена које трпе насиље остаје да живи са насилником. Истраживање такође показује да су деца у 81% случајева била сведоци насиља. Ови налази указују на потребу да се, поред праћења броја услуга, посебна пажња посвети њиховој стварној доступности и употреби од стране жена из најугроженијих група.

Постојање лиценциране услуге не значи истовремено и њену доступност у срединама у којима живе жене и девојчице жртве насиља. Стога је предложен показатељ који ће мерити доступност ових услуга у заједници – јединицама локалне самоуправе. Истовремено, предложени показатељ узима у обзир и специјализоване услуге за жене и девојчице жртве насиља које (још увек) нису лиценциране а представљају значајне, па и кључне услуге за жртве насиља (као што је, примера ради, психосоцијална подршка). Стога је овај показатељ конципиран да прати доступност услуга за жене и девојчице жртве насиља, према броју ЈЛС које их стављају на

располагање, независно од тога да ли је реч о лиценцираним или нелиценцираним услугама.

Додатно, показатељ је усмерен на услуге које су прилагођене потребама жртви насиља, са посебним фокусом на жене и девојчице из осетљивих група, укључујући Ромкиње, жене и девојчице са инвалидитетом, жене и девојчице из руралних средина и друге групе које се суочавају са вишеструком дискриминацијом. На тај начин се обезбеђује о бољи увид у стварни домет и ефекте система подршке женама и девојчицама жртвама насиља.

Одговор МЉМПДД: Коментар се не прихвата. Увођење овог индикатора треба да буде садржано у Стратегији за спречавање и борбу против родно заснованог насиља према женама и насиља у породици.

Коментари Популационог фонда Уједињених нација - УНФПА

Општи коментар УНФПА

Популациони фонд УН (УНФПА) поздравља настојање да се ревидирају показатељи за праћење спровођења Стратегије за родну равноправност и да се у већој мери ускладе са расположивим административним изворима података и релевантним секторским стратегијама. Такође подржавамо измене које се односе на препознавање дигиталне димензије насиља у циљу планирања мера и програма за сузбијање и превенцију ове нарастуће форме насиља.

Истовремено, сматрамо да би било корисно додатно размотрити методолошку повезаност између посебних циљева, мера и предложених показатеља, како би сваки показатељ што непосредније одражавао резултате чијем остваривању мере Стратегије доприносе.

Уочава се да су у појединим областима показатељи који су претходно пратили исходе или ефекте замењени показатељима који пре свега мере спроведене активности (нпр. број обука, број кампања, број програма или број институција). Иако су овакви показатељи значајни за праћење реализације активности, они сами по себи не показују да ли су мере довеле до жељених промена у положају жена и мушкараца.

У складу са Законом о планском систему Републике Србије и Уредбом о методологији израде докумената јавних политика, препоручљиво је да показатељи резултата у већој мери мере стварне промене настале као последица спровођења мера, док би показатељи активности могли бити праћени кроз акционе планове и извештаје о спровођењу.

Такође, сматрамо да би било корисно, где год је то могуће, користити међународно упоредиве показатеље који се већ примењују у оквиру Агенде 2030, Индекса родне равноправности Европског института за родну равноправност (EIGE), истраживања MICS, EU-SILC и других међународно признатих извора. На тај начин би се обезбедила већа упоредивост резултата Републике Србије са другим европским земљама и олакшало праћење напретка у процесу европских интеграција.

Поред тога, препоручујемо да се, где год је то могуће, показатељи разврставају по припадности осетљивим друштвеним групама (нарочито Ромкиње, жене са инвалидитетом, старије жене и жене из руралних подручја), како би било могуће пратити смањење неједнакости и остваривање принципа „не изоставити никога“.

У погледу измена које се односе на Посебан циљ 1, у делу који се односи на образовање, (Мера 1.6 и Мера 1.7), из описа мера су избрисане формулације попут: "обавезни садржаји, нови исходи учења, обавезни програми" и замењени су "праћењем, анализом и ревизијом", што мења амбиције Стратегије. Стога препоручујемо да се, поред показатеља који прате измене наставних програма, број обука и развој капацитета образовног система, размотре и нови показатељи који мере исходе код ученика и ученица, односно степен усвојених знања, ставова и компетенција у областима родне равноправности, превенције родно заснованог насиља, сексуалног и репродуктивног здравља и људских права. Овакви показатељи били би у складу са препорукама да образовни систем не прати само увођење наставних садржаја, већ и њихове ефекте на знања, ставове и понашања деце и младих.

У погледу измена које се односе на Посебан циљ 2, меру 2.3. „Унапређена безбедност жена и девојчица у јавној и приватној сфери кроз елиминацију свих облика насиља, укључујући трговину људима, сексуалне и друге облике експлоатације, посебно у време криза и ванредних ситуација“ сматрамо да предложене измене показатеља не одговарају сврси наведене мере која је усмерена на унапређење нормативног, политичког и институционалног оквира за спречавање и сузбијање свих облика насиља према женама. Потпуним изостављањем показатеља који се односе на измењене или донете прописе који се односе на унапређење рада институције или усклађивања правних дефиниција са међународним документима, неће бити могуће праћење напретка у испуњавању обавеза које је Република Србија преузела ратификацијом релевантних међународних уговора у овој области. Поред тога, предложени показатељи не омогућавају праћење доступности општих и специјализованих услуга подршке жртвама насиља на локалном нивоу, као ни испуњавање обавеза које је Р. Србија у погледу подстицања, пружања подршке и осигурања финансиских средстава за рад невладиних организација, посебно имајући ју виду њихову значајну улогу у пружању услуга подршке женама жртвама насиља.

За Посебан циљ 3, „Успостављена приступачна и свеобухватна здравствена заштита и обезбеђена социјална сигурност“, сматрамо да предложени показатељи не одражавају у довољној мери остваривање самог циља, односно унапређење приступачне, квалитетне и родно одговорне здравствене заштите.

Већина предложених показатеља односи се на поједине здравствене исходе или административне евиденције, док су изостављени показатељи који непосредно мере доступност превентивних здравствених услуга, приступ здравственој заштити, квалитет здравствених услуга и јачање капацитета здравственог система за пружање родно осетљивих услуга.

Сматрамо да би показатељи за овај посебан циљ требало у већој мери да прате доступност и коришћење превентивних здравствених услуга, квалитет здравствене заштите, приступ услугама за жене из вишеструко дискриминисаних група, као и

јачање капацитета здравствених радника за пружање родно одговорне и на правима засноване здравствене заштите.

Такође сматрамо да би показатељи који се односе на меру 3.2. Обезбеђење социјалне сигурности, смањење сиромаштва, социјалне искључености и унапређење доступности услуга социјалне заштите ради очувања и повећања квалитета живота, благостања жена и мушкараца из рањивих група, као и подршке породицама у задовољењу животних потреба требало у већој мери да прате приступ ресурсима и услугама подршке, те унапређење и доступност постојећих и развијање нових услуга подршке у заједници, обзиром да је, између осталог, у те сврхе ова мера успостављена.

Овакав приступ био би у већој мери усклађен са циљевима саме Стратегије, препорукама ГРЕВИО, CEDAW Комитета, Агендом 2030, као и стратешким оквиром Европске уније у области родне равноправности и здравља.

Одговор МЉМПДД: Коментар се не прихвата. Министарство препознаје значај указивања УНФП-а у погледу потребе за јачањем методолошке повезаности између посебних циљева, мера и показатеља, као и значај коришћења међународно упоредивих извора података и разврставања података по припадности осетљивим друштвеним групама, где год је то могуће. Међутим, коментар се не може прихватити у предложеном облику јер се приликом ревизије показатеља водило рачуна о томе да се задрже показатељи за које постоје доступни, проверљиви и редовни извори података, укључујући административне евиденције и релевантна документа. Иако су показатељи исхода и међународно упоредиви показатељи значајни за анализу стања и дугорочних ефеката јавних политика, они се не прикупљају увек у динамици која одговара периоду спровођења докумената јавних политика, нити су увек доступни на нивоу разврставања потребном за редовно праћење мера.

Предлози који се односе на образовање, спречавање и заштиту од родно заснованог насиља, здравствену заштиту и социјалну заштиту садржински су релевантни, али улазе у надлежност више ресорно надлежних органа и захтевају посебна усаглашавања. Посебно истичемо да су показатељи дефинисани у складу са предлозима које су надлежни ресори доставили Министарству.

Коментар УНФПА на тачку 48. Предлога одлуке

У оквиру мере 2.3. која се односи на Унапређење безбедности жена и девојчица у јавној и приватној сфери кроз елиминацију свих облика насиља, укључујући трговину људима, сексуалне и друге облике експлоатације, посебно у време криза и ванредних ситуација, у предлогу Одлуке изоставља се показатељ 2.3.2. који се односи на број усвојених и измењених прописа којима се обезбеђује усклађивање законских дефиниција у складу са препорукама међународних тела.

Наведени показатељ је потребно укључити, однос задржати у Стратегији имајући у виду да се исти односи на обавезе Р. Србије преузете Конвенцијом Савета Европе о

спречавању и борби против насиља према женама и насиља у породици (Истанбулска конвенција), које се односе на инкриминисање свих облика сексуалног насиља у складу чланом 36 Конвенције. Поред тога, наведена Конвенција обавезује Р. Србију да у свим правним областима усклади дефиниције дела из области насиља у породици са стандардима Конвенције, што је и потврђено у првом тематском извештају ГРЕВИО комитета за Р. Србију (пара 26 и 164 ГРЕВИО извештаја, 2025).

Одговор МЉМПДД: Коментар се не прихвата. Министарство препознаје значај усклађивања правног оквира Републике Србије са стандардима Конвенције Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици, као и значај препорука међународних тела, укључујући препоруке ГРЕВИО комитета које се односе на даље унапређење законских дефиниција и инкриминисање свих облика насиља према женама, укључујући сексуално насиље. Међутим, показатељ који се односи на број усвојених или измењених прописа којима се обезбеђује усклађивање законских дефиниција представља нормативно-процесни показатељ, којим се пре свега прати законодавна активност, а не непосредан исход примене мере у погледу унапређења безбедности жена и девојчица.

Коментар УНФПА на тачку 48. Предлога одлуке

У оквиру исте мере 2.3. изостављен је показатељ 2.3.8. Износ/проценат средстава намењен финансирању услуга за жене жртве насиља у буџетима на свим нивоима власти, као и проценат средстава који се издваја за финансирање ових услуга које пружају женске НВО.

Наведени показатељ је потребно укључити, однос задржати у Стратегији имајући у виду да се исти односи се обавезе Р. Србије преузете чланом 8 Истанбулске конвенције, а односи се на обавезу Р. Србије да издвоји одговарајућа финансијска средства за спровођење мера и програма које се односе на спречавање свих видова насиља према женама, укључујући и оне које спроводе удружења грађана и цивилно друштво. Наведна обавеза је потврђена и у првом тематском извештају ГРЕВИО комитета за Р. Србију којом је држава позвана да са највишим степеном приоритетности осигура одговарајућа, одржива и дугорочна финансијска средства на националном и локалном нивоу за спровођење мера предвиђених конвенцијом, да се осигура родно одговорно буџетирање и одржива финансијска подршка за женске организације цивилног друштва које пружају специјализоване услуге подршке за жене жртве насиља (пара 44 ГРЕВИО извештаја).

Одговор МЉМПДД: Коментар се не прихвата. Праћење овог показатеља у претходном периоду није било могуће јер не постоје обједињени и јавно доступни подаци, као ни извори провере јер је у питању комплексни индикатор из надлежности више органа државне управе и ЈЛС.

Коментар УНФПА на тачку 48. Предлога одлуке

У оквиру мере 2.3. предложено је брисање показатеља 2.3.9. Број ОЦД које пружају услуге жртвама насиља, активне су у заштити права жртава, које се залажу за измене дискриминаторних друштвених норми и родних стереотипа и надгледају примену међународних стандарда у заштити жртава родно заснованог насиља".

Наведени показатељ је неопходно задржати у Стратегији, имајући у виду да су организације цивилног друштва препознате као важни актери који спроводе мере и програме подршке женама изложеним насиљу у породици и другим видовима насиља. Истанбулска конвенција је улогу невладиних организација јасно препознала у спровођењу свеобухватних и координисаних политика у циљу превенције свих видова насиља и заштите жртава (члан 7). Поред тога, Конвенција обавезује државу да издваја одговарајућа финансијска средства за мере које спроводе НВО (члан 8), као и да генерално подржава, подстиче њихов рад и са њима успоставља делотворну сарадњу (члан 9).

Ове обавезе државе потврђене и у препорукама ГРЕВИО комитета за Србију (наведено изнад), које посебно указују на важност одрживог финансирања за рад женских НВО које пружају специјализоване услуге подршке. Без показатеља 2.3.9, који је дефинисан важећом Стратегијом, неће бити могуће пратити финансијску подршку, рад и сарадњу са НВО па самим тиме нити адекватно интревенисати у циљу обезбеђења адекватних и доступних услуга подршке за жене жртве насиља.

Одговор МЉМПДД: Коментар се не прихвата. Министарство препознаје значај организација цивилног друштва, а посебно женских организација, у пружању подршке женама жртвама насиља, заштити права жртава, заговарању унапређења јавних политика и праћењу примене међународних стандарда у области спречавања и заштите од родно заснованог насиља. Такође, Министарство препознаје значај обавеза које произлазе из Конвенције Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици, а које се односе на сарадњу са организацијама цивилног друштва и подршку њиховом раду. Међутим, показатељ 2.3.9. „Број ОЦД које пружају услуге жртвама насиља, активне су у заштити права жртава, које се залажу за измене дискриминаторних друштвених норми и родних стереотипа и надгледају примену међународних стандарда у заштити жртава родно заснованог насиља” није задржан у табели показатеља, имајући у виду да у претходном периоду његово праћење није било могуће. Предложени индикатор примереније је да садржи Стратегија за спречавање и борбу против родно заснованог насиља према женама и насиља у породици него Стратегија за родну равноправност.

Коментар УНФПА на тачку 48. Предлога одлуке

У делу текста који се односи на „Институције учесници у спровођењу мере”, након текста ОЦД и женске организације, предлагемо да се термин “међународни донатори” замени са термином “међународни развојни партнери”. Образложење Република Србија је данас земља са статусом земље вишег средњег дохотка (Upper Middle-Income Country), у којој се сарадња са системом Уједињених нација, Европском унијом и другим међународним организацијама све више заснива на принципима

стратешког партнерства, техничке сарадње, размене знања и заједничког спровођења развојних политика, а не искључиво на донаторском моделу.

Већина новопредложених показатеља мери поједине здравствене или демографске исходе који зависе од великог броја фактора изван оквира ове Стратегије и на које мере предвиђене Стратегијом имају ограничен непосредан утицај. Истовремено, изостављени су показатељи који су пратили доступност превентивних здравствених услуга, јачање капацитета здравственог система и унапређење квалитета здравствене заштите за жене и девојчице. Предложени показатељи за Посебан циљ 3 не одражавају у довољној мери остваривање самог циља, односно унапређење приступачне, квалитетне и родно одговорне здравствене заштите.

У складу са препорукама ГРЕВИО, новом Стратегијом Европске уније за родну равноправност, као и принципима Агенде 2030, препоручљиво је да показатељи, поред здравствених исхода, обухвате и доступност здравствених услуга, њихов квалитет, родну осетљивост здравственог система, као и приступ услугама за жене из вишеструко дискриминисаних група.

Предложени показатељ 3.1.1 мери број случајева жена које су први пут ступиле у брак или ванбрачну заједницу пре навршене 18. године живота, а извор података су центри за социјални рад. Овакав показатељ пре свега одражава ниво пријављивања и поступања институција, а не стварну распрострањеност децјих бракова нити резултате јавних политика. Број пријава може да расте или опада у зависности од начина и квалитета регистровања случајева унутар система. Предлажемо коришћење међународно упоредиве показатеље (нпр. SDG 5.3.1 и податке MICS истраживања), који мере преваленцију децјих бракова.

Предложени показатељ 3.1.2: Предлажемо да се размотри замена или допуна показатеља индикаторима који мере доступност превентивних услуга и једнак приступ здравственој заштити. НПР обухват жена организованим скринингом; доступност здравствених услуга женама из осетљивих друштвених група; квалитет и приступачност здравствених услуга.

Образложење: Морталитет жена од карцинома дојке представља значајан јавноздравствени показатељ, али није адекватан показатељ остваривања Посебног циља Стратегије родне равноправности. На овај показатељ утичу бројни фактори, укључујући инциденцију болести, организацију онколошке заштите, доступност терапије, квалитет лечења, факторе ризика и старосну структуру становништва, због чега он не представља директну меру успешности мера предвиђених Стратегијом.

Предложени показатељ 3.1.3: Предлажемо да се поново размотри релевантност предложеног показатеља. Образложење: Показатељ који прати проценат мушкараца умрлих услед малигног тумора дебелог црева или ректума представља важан јавноздравствени показатељ, али није у непосредној вези са остваривањем Посебног циља Стратегије који се односи на родну равноправност у области здравља. Промене овог показатеља зависе од великог броја фактора који нису обухваћени мерама Стратегије, па његова вредност не представља адекватну меру напретка у остваривању циљева Стратегије.

У оквиру мере 3.2. која се односи на Обезбеђење социјалне сигурности, смањење сиромаштва, социјалне искључености и унапређење доступности услуга социјалне заштите ради очувања и повећања квалитета живота, благостања жена и мушкараца из рањивих група, као и подршке породицама у задовољењу животних потреба изостављени је показатељ 3.2.2. који се односи на број општина и градова у којима су финасиране и уведене нове услуге социјалне заштите, као и показатељ 3.2.3 који се односи на број општина/градова које су обезбедиле потпуну приступачност и доступност услуга социјалне заштите свих грађанима и грађанкама, посебно онима из вишеструко дискриминисаних група, те показатељ 3.2.8. који се односи на издвајања из буџета за социјалну заштиту на националном, покрајинском и локалном нивоу у односу на потребе социјалне заштите.

Наиме, показатељ који очигледно има за циљ да “замени” наведене показатеље (Број општина/градова које су обезбедиле коришћење макар једне услуге социјалне заштите за грађанке и грађане) не може да укаже да ли је у довољној мери дошло до унапређења развоја услуга социјалне заштите, укључујући оне које су намењене женама жртвама насиља, односно да је дошло до унапређења доступности услуга за све друштвене групе, посебно оне најрањивије.

Р. Србија је члановима 20. и 22. Истанбулске конвенције обавезана да предузме неопходне законодавне и друге мере ради обезбеђивања приступа општим услугама подршке, као и да обезбеди специјализоване услуге подршке жртвама, водећи рачуна о њиховој адекватној географској распоређености.

ГРЕВИО комитет је у свом извештају за Србију указао да опште услуге подршке углавном пружају центри за социјални рад, који се суочавају са недостатком финансијских и људских ресурса, што утиче на обезбеђивање довољних и адекватних услуга. Такође је указано на недостатак специјализованих услуга подршке, њихову недовољну приступачност, посебно за све осетљиве друштвене групе (икључујући Ромкиње, жене са инвалидитетом, мигранткиње), њихову недовољну географску распоређеност, као и недовољну развијеност специјализованих услуга за друге облике насиља према женама, осим насиља у породици (пара 117, 119, 121, 124, 127. и 135 ГРЕВИО извештаја).

Имајући у виду да опште услуге подршке обухватају психолошку, правну помоћ, подршку у области становања и запошљавања, док специјализоване услуге укључују сигурне куће за жртве насиља, кризне центре за жртве сексуалног насиља и дугорочну психолошку подршку, обезбеђивање само једне врсте услуга подршке у јединици локалне самоуправе није ни приближно довољно да одговори на потребе жена жртава насиља, нити да им обезбеди адекватну заштиту и опоравак од насиља. Поред тога, изостављање критеријума који се односе на доступност и приступачност услуга онемогућава праћење њихове равномерне географске распоређености и стварне доступности женама из различитих друштвених група, а посебно онима које се налазе у вишеструко рањивом положају.

Стога сматрамо да је потребно задржати наведене показатеље.

Одговор МЉМПДД: Коментар се делимично прихвата. Прихвата се предлог да се у делу текста који се односи на „Институције учеснике у спровођењу мере”, термин „међународни донатори” замени термином „међународни развојни партнери”. У преосталом делу, коментар се не прихвата. У односу на примедбе које се односе на показатеље у оквиру Посебног циља 3, односно мере 3.1. и 3.2, указујемо да су предложени показатељи утврђени у складу са расположивим изворима података, достављеним предлозима ресорно надлежних органа и могућношћу редовног, проверљивог и упоредивог праћења у периоду спровођења стратегијског документа.

Општи коментар УНФПА на Предлог акционог плана

Популациони фонд Уједињених нација (УНФПА) поздравља настојања надлежног министарства усмерена на доношење Акционог плана за спровођење Стратегије за родну равноправност, као и посвећеност остваривању стратешких циљева и даљем унапређењу родне равноправности и положаја жена и мушкараца у Републици Србији.

У циљу ефикаснијег спровођења планираних мера и постизања резултата предвиђених Стратегијом, УНФПА указује на неколико аспеката Акционог плана које би било корисно додатно размотрити и унапредити.

Пре свега, уочава се да улога међународних актера, укључујући релевантне агенције Уједињених нација, друге међународне организације и организације цивилног друштва, није у довољној мери препозната у делу Акционог плана који се односи на реализацију појединих активности. Ово је посебно видљиво у оквиру мера 2.2. и 2.3, које су усмерене на безбедност жена, сузбијање дигиталног насиља и борбу против трговине људима, као и мера 3.1 које се односе на унапређење доступности и квалитета здравствене заштите. Имајући у виду дугогодишње искуство, стручна знања и ресурсе којима ови актери располажу, сматрамо да би њихова улога могла бити јасније препозната кроз партнерски приступ, што би допринело ефикаснијем спровођењу планираних активности и одрживости постигнутих резултата.

Слично се може уочити и у оквиру активности 3.1.1, која се односи на израду програма за унапређење сексуалног и репродуктивног здравља. У овој активности потребно је препознати Популациони фонд Уједињених нација (УНФПА) као један од релевантних партнера, обзиром да се ради о агенцији Уједињених нација која дуги низ година пружа стручну и програмску подршку у овој области на глобалном и националном нивоу.

Такође сматрамо да су почетне и циљане вредности за поједине показатеље постављене на начин који отежава праћење стварних промена и процену ефеката спроведених мера. У појединим случајевима разлика између почетних и циљаних вредности је веома мала, што може довести у питање могућност да се кроз показатеље сагледају реални помаци у стању родне равноправности и безбедности жена.

На пример, у оквиру мере 2.3, код показатеља који се односи на проценат жена жртава трговине људима, почетна вредност износи 68%, док је циљана вредност за 2027. годину постављена на 66%. Слично томе, код показатеља који се односи на број

процесуираних случајева насиља у породици у којима је жртва жена, почетна вредност износи 2.627, док је циљана вредност 2.550. Стога, сматрамо да би било корисно додатно образложити методологију на основу које су утврђене циљане вредности, како би било јасније на који начин оне одражавају очекиване резултате планираних мера.

Поред тога, поједине активности формулисане су веома широко, што отежава разумевање начина на који ће се пратити њихова реализација и мерити постигнути резултати. Као пример издвајамо активност 2.3.9. „Подстицање локалних самоуправа да финансијски подржавају и/или обезбеђују стабилне и предвидиве моделе финансирања услуга организација цивилног друштва за пружање помоћи и подршке женама и девојчицама жртвама родно заснованог насиља“. Није у потпуности јасно на који начин ће се мерити успешност ове активности, нити из којих разлога је њена реализација планирана тек у завршној години важења Акционог плана.

Поред тога, Мера 3.1 је дефинисана као: „Унапређење доступности и квалитета здравствене заштите без дискриминације...” Међутим, активности су практично сведене на: израду једног националног програма и едукацију жена из осетљивих група. Чини се да недостаје читав сегмент који се односи на здравствени систем — јачање капацитета здравствених радника, развој протокола, унапређење квалитета услуга, здравствену писменост, превенцију родно заснованог насиља у здравственом систему и смањење неједнакости у приступу услугама. На крају, указујемо да Акциони план не садржи процену финансијских средстава потребних за реализацију појединачних мера по годинама, нити су наведени извори финансирања из којих ће се средства обезбеђивати. Имајући у виду значај финансијске одрживости за спровођење планираних активности, сматрамо да би укључивање ових информација допринело осигурању извођења мера и олакшало праћење спровођења Акционог плана, у складу са прописима који уређују израду докумената јавних политика у Републици Србији.

Одговор МЉМПДД: Коментар се делимично прихвата. Коментар се прихвата у делу који се односи на потребу јаснијег препознавања улоге међународних партнера, укључујући агенције Уједињених нација, као и друге међународне организације и организације цивилног друштва, у спровођењу појединих активности.

Такође, у односу на активност 3.1.1, која се односи на израду програма за унапређење сексуалног и репродуктивног здравља, препознаје се релевантност Популационог фонда Уједињених нација као партнера, с тим у вези УНФПА је у тексту Предлог акционог плана наведен као релевантни партнер. У преосталом делу, коментар се не прихвата. Поједина образложења дата су у оквиру коментара УНФПА на Предлог одлуке о измена и допунама Стратегије за родну равноправност. У погледу примедби које се односе на почетне и циљане вредности појединих показатеља, указујемо да је циљ спровођења јавне расправе управо да се подаци прикупе и да се изради документ који ће након процеса давања мишљења ићи у процедуру за усвајање.

Коментар УНФПА на на меру 2.3. у Предлог акционог плана

Потребно је проширити активности превенције

Тренутне активности у оквиру Мере 2.3 претежно су усмерене на реаговање након насиља (пријављивање, медији, обука правосуђа). Предлажемо да се уврсте активности које се односе на: примарну превенцију родно заснованог насиља; (рад са младима; промоцију родне равноправности; превенцију штетних родних стереотипа; промоцију здравих партнерских односа.)

Одговор МЉМПДД: Коментар се не прихвата. Предложено проширење активности није потребно, имајући у виду да су активности усмерене на превенцију родно заснованог насиља већ обухваћене у оквиру постојећих активности у Предлогу акционог плана.

Коментар УНФПА на на меру 3.1. у Предлог акционог плана

Сматрамо да би Акциони план требало да обухвати и активности усмерене на: јачање капацитета здравствених радника за пружање родно осетљивих и недискриминаторних здравствених услуга; унапређење доступности саветовалишта за сексуално и репродуктивно здравље; јачање здравствене писмености младих; промоцију информисаног избора и права на планирање породице. Ове активности непосредно произилазе из саме формулације мере 3.1, али тренутно нису препознате у Акционом плану.

Одговор МЉМПДД: Коментар се не прихвата. Министарство препознаје значај активности које се односе на јачање капацитета здравствених радника, унапређење доступности саветовалишта за сексуално и репродуктивно здравље, јачање здравствене писмености младих и промоцију информисаног избора и права на планирање породице. Међутим, наведене активности уређене су кроз Национални програм очувања и унапређења сексуалног и репродуктивног здравља грађана Републике Србије, као и кроз друга планска документа у области јавног здравља. Из наведених разлога, њихово укључивање у Акциони план захтева претходно изјашњење ресорно надлежног органа, носилаца активности, извора финансирања и начина праћења резултата.

Коментар УНФПА на на меру 3.1. у Предлог акционог плана

Недостаје компонента родно осетљивих здравствених услуга.

Мера 3.1 говори о доступности и квалитету здравствене заштите без дискриминације, али активности су углавном усмерене на информисање жена и веће доступности делотворних контрацептивних средстава (што је неопходно, али није довољно за остварење мере 3.1). Предлажемо да се поред предложених, у Акциони план уврсте активности које ће допринети унапређењу квалитета здравствених услуга, као што су: развој клиничких смерница и протокола; континуирана едукација здравствених радника; унапређење комуникације са пацијенткињама; активности

усмерене на сензибилизацију здравствених радника и смањење дискриминације у здравственом систему. На овај начин би се обезбедило да мере обухвате и унапређење здравствених услуга, а не само подизање свести корисника и корисница и потражњу.

Одговор МЉМПДД: Коментар се не прихвата. Обраложење обухваћено претходним одговором Министарства.

Коментар УНФПА на на меру 3.1. у Предлог акционог плана

Недовољно је препознавање осетљивих група.

Активност 3.1.2 односи се на "друштвено осетљиве групе жена", али није јасно дефинисано на које групе се мисли. Предлажемо да се у опису активности експлицитно наведу: Ромкиње; жене са инвалидитетом; старије жене; жене из руралних подручја; младе жене; жене изложене вишеструкој дискриминацији. То би било у складу са принципом интерсекционалности који је садржан у Стратегији.

Одговор МЉМПДД: Коментар се прихвата.

Коментар УНФПА на на меру 3.1. у Предлог акционог плана

Недостаје животни приступ (life-course approach).

Популациони фонд препоручује да се мере у области здравља посматрају кроз приступ који прати потребе жена током читавог животног циклуса. Због тога би било корисно да Акциони план препозна различите животне фазе и специфичне потребе: адолесцената, младих, жена репродуктивног доба, трудница, жена у постпорођајном периоду, жена у периоду перименопаузе и менопаузе, као и старијих жена.

Одговор МЉМПДД: Коментар се делимично прихвата. Увођење овог приступа могућ је уколико се усагласи надлежно министарство и уколико УНФПА буде партнер у спровођењу ове активности и финансијски подржи спровођење исте.

Коментар УНФПА на на меру 3.1. у Предлог акционог плана

Недостаје компонента превенције родно заснованог насиља у здравственом систему.

Иако Стратегија препознаје родно засновано насиље као један од кључних изазова, у оквиру мере 3.1 нема активности које се односе на здравствени сектор као један од првих система који долази у контакт са жртвама. Предлажемо да се уврсте активности које се односе на: препознавање жртава родно заснованог насиља; поступање здравствених радника; упућивање на друге службе у законом прописаном мултисекторском одговору на насиље; континуирану едукацију здравствених радника; посебно препознавање и реаговање у случајевима све присутнијег дигиталног насиља.

Одговор МЉМПДД: Коментар се делимично прихвата. Увођење нове активности могуће је уколико се надлежно министарство усагласи и уколико УНФПА буде партнер у спровођењу ове активности и финансијски подржи спровођење исте.

Коментар УНФПА на на меру 3.1. у Предлог акционог плана

Недостају активности које се односе на мушкарце.

Иако се мера односи на сексуално и репродуктивно здравље становништва, све активности су усмерене искључиво на жене са ограниченим изузетком кампање о скринингу на рак простате, и слично. Предлажемо да Акциони план препозна и активности усмерене на: информисање мушкараца о репродуктивном здрављу и правима; промоцију одговорног очинства; заједничко доношење одлука о планирању породице; поделу одговорности у области репродуктивног здравља.

Одговор МЉМПДД: Коментар се делимично прихвата. Увођење нове активности могуће је уколико се надлежно министарство усагласи и уколико УНФПА буде партнер у спровођењу ове активности и финансијски подржи спровођење исте.

Коментар УНФПА на на меру 3.1. у Предлог акционог плана

Недостаје праћење планираних активности.

Предложене активности углавном мере да ли је нешто реализовано (нпр. усвојен програм или спроведена кампања), али не и њихов ефекат. Предлажемо да се размотре и показатељи који прате нпр: повећање обухвата HPV вакцинацијом; повећање коришћења саветовалишта за репродуктивно здравље; повећање употребе делотворне контрацепције, смањење неједнакости у приступу здравственим услугама код осетљивих група; повећање процента жена које доносе информисане одлуке о сексуалном и репродуктивном здрављу.

Одговор МЉМПДД: Коментар се не прихвата. Министарство препознаје значај праћења ефеката планираних активности, укључујући обухват HPV вакцинацијом, коришћење саветовалишта за репродуктивно здравље, употребу делотворне контрацепције, смањење неједнакости у приступу здравственим услугама код осетљивих група и удео жена које доносе информисане одлуке о сексуалном и репродуктивном здрављу. Међутим, Предлог акционог плана садржи податке који су проверљиви, редовни и за које надлежни органи воде евиденцију.

У Београду, 8. јул 2026. године.